

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Evidenčné číslo: 102003/I/2020/1406765758

DOPADY BREXITU NA POSTAVENIE SR V EÚ
Diplomová práca

2020

Bc. Dmytro Usenko

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
OBCHODNÁ FAKULTA

DOPADY BREXITU NA POSTAVENIE SR V EÚ

Diplomová práca

Študijný program: Manažment medzinárodného obchodu

Študijný odbor: Medzinárodné podnikanie

Školiace pracovisko: Katedra medzinárodného obchodu

Vedúci záverečnej práce: Ing. Andrea Krajčíková PhD.

Bratislava 2020

Bc. Dmytro Usenko

Zadanie záverečnej práce

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že som záverečnú prácu vypracoval samostatne a že som uviedol všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....
podpis študenta

POĎAKOVANIE

Touto cestou by som sa chcel poďakovať Ing. Andrei Krajčíkovej, PhD. za cenné rady a odbornú pomoc, ktoré mi poskytla pri vypracovávaní mojej záverečnej práce.

ABSTRAKT

USENKO, Dmytro: *Dopady Brexitu na postavenie SR v EÚ* – Ekonomická univerzita v Bratislave. Obchodná fakulta; Katedra medzinárodného obchodu. – Vedúci záverečnej práce: Ing. Andrea Krajčíková, PhD. – Bratislava: OF EU, 2020, 70 s.

Cieľom záverečnej práce je zistiť aké budú dopady Brexitu na ekonomiku EÚ a jednotlivých krajín? Ako Brexit ovplyvní konkurencieschopnosť Slovenskej republiky. Záverečná práca obsahuje 3 kapitoly. Prvá kapitola je zložená z 8 podkapitol, v ktorých sa venujeme histórii Európskej únie a rola Spojeného Kráľovstva v jej vzniku a pokusy Spojeného Kráľovstva o oddelenie, ktoré sa neuskutočnili v minulosti. V druhej kapitole sú popísané hlavné a čiastkové ciele diplomovej práce. Zaznačené vedecké metódy a hlavne zdroje informácie, ktoré boli použité pri napísaní práce. Tretia kapitola je výskumná a zameraná predovšetkým na zistenie aktuálneho stavu hospodárstva Slovenskej republiky. Podrobne je analyzovaný obchod Slovenska so Spojeným Kráľovstvom, ich vzájomne smery rozvoja ďalšie spolupráce. Taktiež v tretej kapitole je predstavená analýza vplyvu Brexitu na Slovenskú ekonomiku. Hlavné zameranie je na automobilový sektor, ktorý predstavuje veľké percento od zahraničného obchodu Slovenska, v ktorom Spojené Kráľovstvo je jedným z najdôležitejších obchodných partnerov.

Výsledkom riešenia danej problematiky je poukázanie na odhady možných následkov odlúčenia Veľkej Británie z EÚ na ekonomiku Slovenska.

Kľúčové slová:

konkurencieschopnosť, Brexit, integrácia, ekonomické dopady, EÚ

ABSTRACT

USENKO, Dmytro: Impacts of Brexit on the position of SR in the EU. – University of Economics in Bratislava. The Faculty of Commerce; Department of International Trade. – Thesis Supervisor: Ing. Andrea Krajčíková, PhD. – Bratislava: OF EU, 2020, 70 p.

The aim of the final work is to analyze the impact of Brexit on the EU economy, along with individual countries. Further, thesis will be focused on how Brexit will affect the competitiveness of Slovak Republic as a touching key issue. The dissertation brings together 3 chapters. The first chapter is composed of 8 subchapters, in which we deal with the history of European Union and the shaping role of the United Kingdom in its, but also with the United Kingdom's attempts for separation, which did not take place in the past. The second chapter describes the main and partial goals of the thesis: marked scientific methods and main sources of information that were used in work documentation. The third chapter is a research and it is focused primarily on finding out the current state of the Slovak economy. Slovakia's trade with the United Kingdom, their mutual directions of development and further cooperation are analyzed in detail. The third chapter likewise presents an analysis for the impact of Brexit on the Slovak economy. The main focus is on the automotive sector, which represents a large percentage of Slovakia's foreign trade, in which the United Kingdom is one of the most important trading partners.

The result of solving this issue is to estimate the possible consequences on the Slovak economy market, in the view of Great Britain's detachment from EU.

Key words:

competitiveness, Brexit, integration, economic impacts, EU

OBSAH

ABSTRAKT	6
ABSTRACT	7
OBSAH	7
ZOZNAM GRAFOV A TABULIEK	10
ZOZNAM SYMBOLOV A SKRATIEK	11
ÚVOD	12
1 SÚČASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY DOMA A V ZAHRANIČÍ	13
1.1 POSTAVENIE SPOJENÉHO KRÁĽOVSTVA V PROCESOH EURÓPSKEJ INTEGRÁCIE.....	13
1.1.1 <i>Pozície Spojeného kráľovstva v Európskej únii pred Brexitom</i>	14
1.1.2 <i>Pokusy o oddelenie Spojeného kráľovstva</i>	15
1.2 VÝZNAM SLOVA “BREXIT”	19
1.3 AKO A PREČO BRITI VOLILI ZA BREXIT	21
1.4 ALGORITMUS PRE VÝSTUP Z EURÓPSKEJ ÚNIE.....	23
1.5 VPLYV BREXITU NA VZŤAH MEDZI ŠTYRMI KRAJINAMI SPOJENÉHO KRÁĽOVSTVA A ÍRSKA.....	24
1.5.1 <i>Škótsko</i>	24
1.5.2 <i>Írsko a Severné Írsko</i>	25
1.5.3 <i>Wales</i>	26
1.6 TVRDÝ A MÄKKÝ BREXIT.....	27
1.6.1 <i>Vplyv na ekonomiku Spojeného kráľovstva</i>	28
1.6.2 <i>Finančný sektor</i>	31
1.6.3 <i>Turizmus</i>	33
1.6.4 <i>Vzdelávanie</i>	34
1.6.5 <i>Dohody medzi Európskou úniou a Spojeným kráľovstvom</i>	35
1.7 SKRYTÉ NEBEZPEČENSTVÁ BREXITU.....	35
1.8 PODPÍSANIE BREXITU	37
2 CIEĽ PRÁCE A METODIKA PRÁCE	38
2.1 CIEĽ PRÁCE	38
2.2 METODIKA PRÁCE A METÓDY SKÚMANIA.....	38
3 POSTAVENIE SLOVENSKA VO SVETE	39
3.1 AKTUÁLNY STAV HOSPODÁRSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY	39
3.1.1 <i>Ekonomické prostredie</i>	40
3.1.2 <i>Regulácia slobodných hospodárskych zón</i>	42
3.2 SLOVENSKO A SPOJENÉ KRÁĽOVSTVO	44
3.2.1 <i>Automobilový priemysel</i>	44

3.2.2	<i>Zdravotná starostlivosť</i>	45
3.2.3	<i>Finančný sektor</i>	45
3.3	VÝVOJ OBCHODU MEDZI SPOJENÝM KRÁĽOVSTVOM A EURÓPSKOU ÚNIOU	46
3.3.1	<i>Vzájomný obchod SR zo Spojeným kráľovstvom od roku 2014</i>	51
3.4	ANALÝZA VPLYVU BREXITU NA EKONOMIKU SLOVENSKEJ REPUBLIKY	58
	ZÁVER	62
	ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	63

Zoznam grafov a tabuliek

GRAF 1 DYNAMIKA BRITSKEJ LIBRY VOČI AMERICKÉMU DOLÁRU ZA ROK 2016... 32	
GRAF 2 VZÁJOMNÝ OBCHOD EURÓPSKEJ ÚNIE A SPOJENÉHO KRÁĽOVSTVA 1999-2018	48
GRAF 3 EXPORT A IMPORT SR 2014-2018 V MIL. EUR.....	51
GRAF 4 KOMODITNÁ ŠTRUKTÚRA PODĽA TRIED NOMENKLATÚRY ZA ROK 2018 V MIL. EUR.....	52
GRAF 5 OBCHOD SLOVENSKEJ REPUBLIKY SO SPOJENÝM KRÁĽOVSTVOM ZA ROKY 2014 - 2019 V MIL. EUR	47
TABUĽKA 1 VÝSLEDKY REFERENDA O ČLENSTVE SPOJENÉHO KRÁĽOVSTVA V EU18	
TABUĽKA 2 VÝSLEDKY REFERENDA ZA ROK 2016 O TOM, ČI BY SA SPOJENÉ KRÁĽOVSTVO MALO ZDRŽAŤ V EURÓPSKEJ ÚNII. (VYJADRENÉ V PERCENTÁCH Z VÝSLEDKOV HLASOVANIA)	22
TABUĽKA 3 VÝSLEDKY REFERENDA ZA ROK 2016 O TOM, ČI BY SA SPOJENÉ KRÁĽOVSTVO MALO ZDRŽAŤ V EURÓPSKEJ ÚNII. (VYJADRENÉ POČTOM VOLIČOV).....	22
TABUĽKA 4 VÝSLEDKY REFERENDA ZA ROK 2016 O TOM, ČI BY SA SPOJENÉ KRÁĽOVSTVO MALO ZDRŽAŤ V EURÓPSKEJ ÚNII V LONDÝNE. (VYJADRENÉ POČTOM VOLIČOV A PERCENTOM POČTU VOLIČOV)	22
TABUĽKA 5 HLAVNE OBCHODNE PARTNERI SPOJENÉHO KRÁĽOVSTVA ZA 2018 ROK	30
TABUĽKA 6 OBCHOD MEDZI SPOJENÝM KRÁĽOVSTVOM A ČLENSKÝMI ŠTÁTMI EU47	
TABUĽKA 7 OBCHOD SPOJENÉHO KRÁĽOVSTVA Z JEDNOTNÝMI ŠTÁTMI EU ZA ROK 2018.	49
TABUĽKA 8 TOP 10 TOVAROVÝCH SKUPÍN EXPORTU DO EU, 2018.....	50
TABUĽKA 9 TOP 10 TOVAROVÝCH SKUPÍN IMPORTU Z EU, 2018.....	50
TABUĽKA 10 EXPORT A IMPORT SR 2014-2018 V MIL. EUR.	51
TABUĽKA 11 KOMODITNÁ ŠTRUKTÚRA PODĽA TRIED NOMENKLATÚRY ZA ROK 2017 A 2018 V MIL. EUR.	52
TABUĽKA 12 ZAHRANIČNÝ OBCHOD SLOVENSKEJ REPUBLIKY 2014-2018.....	53
TABUĽKA 13 OBCHOD SLOVENSKA SO SPOJENÝM KRÁĽOVSTVOM PODĽA TRIED NOMENKLATÚRY SITC REV. 4 V MIL. EUR.....	56
TABUĽKA 14 VPLYV BREXITU NA SLOVENSKU EKONOMIKU.....	58

Zoznam symbolov a skratiek

BoE	Britská centrálna banka
CBI	Konfederácia britského priemyslu
CEMT	Európska konferencia ministrov dopravy
CETA	Comprehensive Economic and Trade Agreement
DCFTA	Deep and Comprehensive Free Trade Area
EÚ	Európska únia
EHP	Európsky hospodársky priestor
EHS	Európske hospodárske spoločenstvo
EK	Európska komisia
EP	Európsky parlament
ES	Európske spoločenstvo
EURATOM	Európske spoločenstvo pre atómovú energiu
EZVO	Európske združenie voľného obchodu
GATS	Všeobecná dohoda o obchode so službami
GATT	Všeobecná dohoda o clách a obchode
GVCs	Global Value Chains
HDP	Hrubý domáci produkt
JEA	Jednotný Európsky Akt
NBS	Národná banka Slovenska
OEEC	Organizácia pre európsku hospodársku spoluprácu
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
SR	Slovenská republika

Úvod

Tvorcovia projektu Európskej únie sa snažili zabezpečiť mier a prosperitu na kontinente prostredníctvom koncepcie jednoty, počínajúc Paneurópskou úniou Kalergiho a Spojenými štátmi Európy. Táto snaha o spojenie do jedného celku sa v jednotlivých krajinách prejavila veľmi rozdielne a existuje veľa rozličnosti v názoroch na zásady, ktoré by ju mohli internalizovať. Británii sa nikdy nepodarilo internalizovať európsky projekt z dôvodu jeho veľmi špecifickej histórie v 20. storočí. To by mohlo predstavovať hlavný dôvod, prečo sa Británia menej zaujíma o dôsledky, ktoré priniesol Brexit.

Cesta Spojeného kráľovstva v rámci Európskej únie sa dá definovať ako horská dráha už od prvých rokov, keď bolo členským štátom. Vzťah Spojeného kráľovstva s EÚ vždy komplikovaný a charakterizovaný radom meniacich sa postojov, ktoré sa postupne premieňali na nákazlivý nárast euroskepticizmu. Po hospodárskej kríze, ktorá poukázala na nebezpečenstvo hospodárskej vzájomnej závislosti a utečeneckej krízy, ktorá vyvolala obavy Británie z migrácie, sa termín „Brexit“ - odchod Británie z Európskej únie - začal bežne používať.

Britský dlhý pochod smerom do Európy zahŕňal dva neúspešné pokusy v rokoch 1963 a 1967 a bol poznačený neschopnosťou Británie rozhodnúť, či si má udržiavať úzke vzťahy s USA alebo sa pripojiť k európskemu bloku. Keď sa Británia nakoniec rozhodla pripojiť sa k EHS, zachovala si aj svoje osobitné vzťahy s USA. V snahe udržať si pragmatický postoj sa Británia snažila o to, aby si v rámci EHS a neskôr v rámci EÚ získala privilegované postavenie tým, že sa podarí odstúpiť od Európskeho menového systému, eurozóny a schengenského priestoru a užiť si niekoľko výnimiek v oblasti spravodlivosti, bezpečnosti a slobody.

Záverečná práca je venovaná jednej z najdiskutovanejších otázok posledných rokov, čo sa stane s EÚ po Brexite. Aké budú dopady Brexitu na ekonomiku EÚ a jednotlivých krajín? Ako Brexit ovplyvní konkurencieschopnosť Slovenskej republiky? Týmto a ďalšími otázkami sa budeme venovať v nasledujúcich kapitolách.

Hlavným cieľom práce je preskúmanie podstaty Brexitu a zistenie jeho možných vplyvov na slovenskú ekonomiku a ekonomiku hlavných obchodných partnerov Slovenska a taktiež postavenie Slovenska v Európskej únii.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

1.1 Postavenie Spojeného kráľovstva v procesoch európskej integrácie

V roku 1945, keď skončila druhá svetová vojna, Európu zasiahla ľudská a hospodárska kríza. Bolo nevyhnutné, aby sa európske krajiny zjednotili a navzájom si pomáhali. Winston Churchill v prejave na univerzite v Zürichu vyzval na vytvorenie "určitého druhu Spojených štátov európskych". Reakciou na tento návrh bolo vytvorenie Rady Európy v roku 1949.

Jeden z najvýznamnejších krokov smerom k vytvoreniu únie bol dosiahnutý v roku 1951, keď šesť krajín západnej Európy podpísalo Parížsku zmluvu. Zrodilo sa Európske spoločenstvo uhlia a ocele a jeho členmi boli Francúzsko, Taliansko, Benelux (Belgicko, Holandsko, Luxembursko) a západné Nemecko. Zmluvou sa zriadil Vysoký úrad a Zhromaždenie. Tieto dve inštitúcie sú milostnými ekvivalentami dnešného Európskeho parlamentu a Európskej komisie.

Spojené kráľovstvo sa pokúsilo o vstup do Európskeho spoločenstva uhlia a ocele v roku 1960, Francúzsko ho však odmietlo¹. V roku 1967 bolo Európske spoločenstvo uhlia a ocele nahradené Európskym spoločenstvom, ktoré bolo vytvorené v Bruseli. Spojené kráľovstvo sa opäť prihlásilo a tentoraz vstúpilo do Európskeho spoločenstva 1. januára 1973 spolu s Dánskom a Írskom. Európske spoločenstvo aj naďalej plnilo svoj sľub zjednotiť Európu, čo znamenalo, že členmi sa stali aj ďalšie krajiny (Grécko v roku 1981, Španielsko a Portugalsko v roku 1986).

Udalosti na konci 80. rokov otvorili novú kapitolu v živote Európskeho spoločenstva. Nemecko sa znovu zjednotilo, železná opona padla a dvere do bývalého východného bloku sa otvorili. 1. novembra 1993 bola vytvorená EÚ a následne rozšírená pristúpením troch nových členských štátov - Rakúska, Švédsko, Fínsko.

90. roky možno považovať za roky prosperity EÚ vďaka Schengenskej dohode, Európskej banke a vytvoreniu jednotnej meny EÚ – euro. Tvrdou prácou vytvorila Únia stabilnú základňu pre jasnejšiu a mierovejšiu budúcnosť Európy.²

¹ EUROPSKA UNIA. Mier v Európe – začiatky spolupráce. In europa.eu. [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete https://europa.eu/european-union/about-eu/history/1945-1959_sk, 2019.11

² THE BALANCE. 2019. The European Union, How It Works, and Its History In Thebalance.com [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.thebalance.com/what-is-the-european-union-how-it-works-and-history-3306356>, 2019.11

K najväčšiemu rozšíreniu došlo v roku 2004, keď do Únie vstúpilo 10 krajín - Česká republika, Slovensko, Poľsko, Maďarsko, Slovinsko, Estónsko, Lotyšsko, Litva, Malta a Cyprus. Znamenalo to, že krajiny západnej, severnej, južnej a strednej Európy už boli členmi Únie (okrem Švajčiarska, Nórska a Islandu). „Jediným spôsobom, ako by sa Únia mohla rozšíriť, bola východná Európa. K dnešnému dňu sa k EÚ pripojili ďalšie tri krajiny - Rumunsko a Bulharsko v roku 2007, a Chorvátsko v roku 2013.³

Kríza EÚ sa začala v roku 2008 finančnou krízou v Grécku, Španielsku, Írsku a Portugalsku. Nasledovali vojny na Blízkom východe v roku 2010, keď sa začala utečenecká kríza v Európe.⁴ Najväčšia zmena pre EÚ bola spôsobená rozhodnutím Britov v referende o budúcnosti Spojeného kráľovstva v EÚ. Podľa tohto rozhodnutia by Spojené kráľovstvo malo opustiť EÚ do roku 2019.⁵

1.1.1 Pozície Spojeného kráľovstva v Európskej únii pred Brexitom

Spojené kráľovstvo je z hľadiska počtu obyvateľov na treťom mieste v EÚ. EÚ je hlavným obchodným partnerom Spojeného kráľovstva. V roku 2018 britský export tovaru a služieb do EÚ dosiahol 223 miliárd libier (43,7% z celkového vývozu), dovoz - 291 miliárd libier (53,1% dovozu). Pokiaľ ide o príspevky do EÚ, Britské hospodárstvo je druhé po Spolkovej republike Nemecko (14 miliárd libier).⁶ Dotácie z EÚ dosiahli približne 7 miliárd libier a na náklady Britov financovala EÚ nových členov a projekty v oblasti infraštruktúry.⁷

Pokiaľ ide o imidž a medzinárodné postavenie krajiny, Spojené kráľovstvo veľa získalo. Členstvo v EÚ mu umožnilo hrať významnejšiu úlohu v medzinárodnej politike a ovplyvňovať rozhodnutia prijaté v Bruseli. Británia sa však ako člen EÚ snaží získať osobitné postavenie. Čiastočne preto, že „národný zmysel britskej výnimočnosti bol poškodený skutočnosťou, že časť národnej suverenity bola presunutá do Bruselu“.⁸ Predseda vlády David

³ ORLOVA J. – KUHNINA L. Mehanizm i perspektivy rasshireniya evropeyskogo soyuza [online]. 2014 [cit. 20.11.2019]. Dostupné na: <https://cyberleninka.ru/article/n/mehanizm-i-perspektivy-rasshireniya-evropeyskogo-soyuza/viewer>

⁴ GALPER M.A. Vliyanie globalnoy neustoychivoy sredy na ekonomicheskoe razvitie evropeyskogo soyuza [online]. 2018 [cit. 20.11.2019]. Dostupné na: <https://cyberleninka.ru/article/n/vliyanie-globalnoy-neustoychivoy-sredy-na-ekonomicheskoe-razvitie-evropeyskogo-soyuza/viewer>

⁵ BBC NEWS RUSSIAN. 2019. Bekstop? Statia 50? Jedinij rynek? O chem eto oni? Tolkovyy slovar "brexita" In bbc.com [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.bbc.com/russian/features-46990789>

⁶ THE INTERNATIONAL AFFAIRS. Brexit: predistoria i priciny. In interaffairs.ru [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: <https://interaffairs.ru/news/show/19402>

⁷ THE INTERNATIONAL AFFAIRS. Vyjdet li Britania iz ES? In interaffairs.ru [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: <https://interaffairs.ru/news/show/14846>

⁸ EIZH. Brexit: britancy vybrali put vne Evropejskogo sojuza. In eizh.eu [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: <http://www.eizh.ru/articles/analitika/brexit-britantsy-vybrali-put-bez-es/>

Cameron, hlavný prívrženec udržania členstva v EÚ, obhajoval väčšiu britskú autonómiu v rámci EÚ a nezávislosť od politických rozhodnutí EÚ.⁹

Bolo to potrebné na boj proti prebiehajúcemu zblížovaniu sa najväčších ekonomík EÚ, Nemecka s Ruskom, v ropnom a plynárenskom odvetví. Tandem USA a Spojeného kráľovstva, ktorý ovládal hlavné svetové zdroje, urobil Nemecko od nich závislým. Vytvorenie EÚ a eurozóny, vznik Ruska ako veľmi spoľahlivého partnera v dodávaní zdrojov, a po zavedení plynovodov „Nord Stream“ a „Nord Stream – 2“ aj pri distribúcii energetických zdrojov v Európe, umožnilo Nemecku posilniť svoj vplyv vo východnej Európe, posilniť svoju úlohu na medzinárodnej scéne a výrazne oslabiť vplyv USA - UK.

1.1.2 Pokusy o oddelenie Spojeného kráľovstva

Spojené kráľovstvo najprv požiadalo o pristúpenie k Európskemu spoločenstvu uhlia a ocele (z ktorého sa neskôr stala EÚ) v roku 1961. To bolo odmietnuté Francúzskom, hlavne kvôli Charlesovi de Gaullovi. Druhý pokus bol v roku 1967, ale rovnako ako predtým, de Gaulle hlasoval proti. De Gaullova opozícia voči členstvu Spojeného kráľovstva sa netýkala hospodárstva Spojeného kráľovstva, ale jeho „osobitného vzťahu“ s USA. Samotný účel EHS spočíval v tom, že bude prvou čisto Európskou inštitúciou. De Gaulle si nebol istý, že Spojené kráľovstvo nebude uprednostňovať záujmy USA pred európskymi. Ako povedal vo svojom prejave: „*Povaha, štruktúra, samotná situácia v Anglicku sa hlboko odlišuje od kontinentov.*”¹⁰

Až po rezignácii De Gaulla v roku 1969 malo Spojené kráľovstvo šancu dostať sa do Európskeho spoločenstva uhlia a ocele alebo v tom čase do Európskych spoločenstiev. Spojené kráľovstvo bolo prijaté v roku 1972 a stalo sa členom Európskeho spoločenstva v roku 1973, neskôr EÚ. Dve dôležité európske inštitúcie, Európska agentúra pre lieky (EMA) a Európsky orgán pre bankovníctvo (EBA), boli zavedené v Spojenom kráľovstve.

Vďaka existencii na jednotnom trhu sa obchodovanie medzi Spojeným kráľovstvom a EÚ sa stalo jednoduchším a efektívnejším. Podľa štatistík predstavoval export Spojeného kráľovstva do EÚ 43% celkového exportu Spojeného kráľovstva a dovoz Spojeného kráľovstva z EÚ predstavoval 54% celkového dovozu Spojeného kráľovstva (v roku 2016).¹¹

⁹ RBC. Zertva Brexit: kak prishel k vlasti i pochemu ushel Devid Kameron. In rbc.ru [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.rbc.ru/politics/24/06/2016/576ce73e9a7947f79c9944b4>

¹⁰ ISN. French President Charles DeGaulle's Veto on British Membership of the EEC. [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: https://www.files.ethz.ch/isn/125401/1168_DeGaulleVeto.pdf, 2019.11

¹¹ HOUSE OF COMMONS LIBRARY. 2019. Statistics on UK-EU trade In parliament.uk [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: <https://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/CBP-7851>

Spojené kráľovstvo vyvážalo počítače, tovary farmaceutického priemyslu, nerastné palivá, optické, technické, lekárske prístroje do EÚ, a výmenou dostali stroje, potraviny, nápoje a chemikálie.¹² V priebehu rokov sa Spojené kráľovstvo stalo tretím najsilnejším hospodárskym členom EÚ. Každoročne Spojené kráľovstvo prispievalo veľkou časťou do rozpočtu EÚ, ktorá ovplyvnila finančný rast ostatných členov EÚ. V období 2017/2018 Spojené kráľovstvo prispelo do rozpočtu EÚ približne 17,4 miliardami libier, ale na oplátku dostali len 4 miliardy.¹³ Mnohí Briti začali cítiť, že Spojené kráľovstvo dalo EÚ viac, ako sa z nej vrátilo.

V posledných dvoch desaťročiach začala imigrácia z EÚ do Spojeného Kralovstva rásť. Spojené kráľovstvo ako silná hospodárska krajina poskytla pracovné miesta pre ľudí pochádzajúcich zo štátov EÚ (najmä zo strednej a východnej Európy). Mnohé podniky a spoločnosti z toho profitovali, pretože EÚ pracovníci boli "lacnejší". Na druhej strane Briti začali cítiť, že prisťahovalci z EÚ kradnú ich prácu.¹⁴

Briti povedali dosť v roku 2016, kedy sa uskutočnilo druhé referendum o odchode z EÚ. Stále rastúci počet prisťahovalcov, nedostatok finančnej podpory zo strany EÚ a jej náročné pravidlá, boli to len niektoré z dôvodov, prečo väčšina Britov hlasovala 'Odísť'.¹⁵ Táto udalosť sa uskutočnila 23. júna 2016, odvtedy sa tento deň nazýva Deň "Brexit". Tento pokus o odchod z EÚ však nebol jediný vo svojej histórii.

Myšlienka na opustenie EÚ bola vždy na mysli u Britov. Spojené Kráľovstvo vstúpilo do Európskeho hospodárskeho spoločenstva - alebo spoločného trhu, ako to bolo všeobecne známe – 1. januára 1973. Po dvoch neúspešných pokusoch v 60. rokoch minulého storočia konzervatívna vláda konečne dosiahla úspech. Krátko potom Spojené kráľovstvo zmenilo

¹² MARC CHANDLER. England Trade, England Exports, England Imports. In Economy watch [online]. 2015 [cit. 20.11.2019]. Dostupné na: https://www.economywatch.com/world_economy/england/export-import.html

¹³ HOUSE OF COMMONS LIBRARY. 2019. The UK's contribution to the EU budget [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: <https://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/CBP-7886>

¹⁴ TELEGRAPH. 2017. Brexit EU migration study examines if British workers are at a disadvantage to foreign labour In telegraph.co.uk [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.telegraph.co.uk/news/2017/07/27/brexit-eu-migration-study-examines-british-workers-adisadvantage/>

¹⁵ INDEPENDENT. 2017. Brexit: People voted to leave EU because they feared immigration, major survey finds. In independent.co.uk [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/brexit-latest-news-leave-eu-immigration-main-reason-european-union-survey-a7811651.html>

názor na Európske spoločenstvo. Harold Wilson, nový premiér v tom čase, urobil dvojaký sľub: opätovne prerokovať podmienky členstva a potom ich predložiť ľuďom v referende.¹⁶

Dňa 4. júna 1975 mala Británia svoje prvé národné referendum s cieľom vyriešiť otázku britského členstva v Európskom spoločenstve. Výsledky boli nasledovné: 67,23 percent ľudí Spojeného kráľovstva hlasovalo „Zostať“.¹⁷ Výsledky boli prekvapujúce, pretože kampaň na podporu „Odísť“, ktorú viedol Tony Benn, bola považovaná za silnejšiu ako kampaň „Zostať“, ktorú viedli politici ako Margaret Thatcherová alebo Harold Wilson, ktorí za to vyjadrili lepšie argumenty.

Druhé referendum sa taktiež uskutočnilo v júni. Vyzerá to ako najlepší mesiac v roku pre celoštátne referendum. Dátum a rok neboli samozrejme rovnaké. Uskutočnilo sa 23. júna v roku 2016. Príčinou bol sľub vtedajšieho premiéra, Davida Camerona, vložiť možnosť výberu miesta Spojeného kráľovstva v EÚ, do rúk svojich občanov. V oboch referendách 1975 a 2016 si konkurovali dve politické strany. Počas referenda v roku 2016 bola kampaň „Zostať“ označená ako "Remain" a "Odísť" ako "Brexit". Názov Brexit sa vďaka svojmu lepšiemu zneniu stal populárnejším a stal sa aj oficiálnym titulom referenda. Kampaň „Odísť“ viedli politici ako Boris Johnson, neskôr sa k nej pripojil aj Nigel Farage. Nigel Farage bol najvplyvnejším agitátorom strany "Brexit".¹⁸

Na vedúcej pozícii kampane „Zostať“ bol samotný predseda vlády David Cameron, ktorý sľúbil odstúpiť, ak by Spojené kráľovstvo hlasovalo za odchod z EÚ.

Spojené kráľovstvo malo svoje dôvody, prečo boli potrebné referendá o odchode z EÚ (Európskeho spoločenstva). Rozdiel medzi prvým a druhým referendom možno nájsť v situáciách, ku ktorým v tom čase došlo. Počas prvého referenda „Odísť“ agitátori tvrdili, že členstvo poškodilo ekonomiku. Z tohto dôvodu sa stratilo viac ako pol milióna pracovných miest. Počas druhej referendovej kampane bola otázka prísťahovalcov, najmä z EÚ, najdiskutovanejšou témou. Prísťahovalci „brali“ Britom prácu. To bolo niečo, čo agitátori kampane „Odísť“ použili ako hlavný argument.¹⁹

¹⁶ HISTORY EXTRA. 2016. Britain decides: the first European referendum. In historyextra.com [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.historyextra.com/period/modern/britain-decides-the-first-european-referendum/>

¹⁷ THE CONVERSATION. 2016. Polling history: 40 years of British views on 'in or out' of Europe In theconversation.com [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: <https://theconversation.com/polling-history-40-years-of-british-views-on-in-or-out-of-europe-61250>

¹⁸ POLITICO. 2016. 12 people who brought about Brexit. In politico.eu [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.politico.eu/article/12-people-who-brought-about-brexit-leave-remain-referendum-campaign-euroskeptics-tension/>

¹⁹ FIRSTPOST. 2016. Brexit in 2016 and 1975: Two historical EU referendums speak of two different ideas of Britain. In firstpost.com [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete:

Dôsledky hospodárskej krízy boli desivejšie v roku 1970 ako v roku 2016. Verili, že členstvo v Európskom spoločenstve by zabránilo nožnej hospodárskej katastrofe. Táto generácia bola zasiahnutá ropnou krízou a zažila „prázdne poličky“ v obchodoch. Nechceli prežiť ďalšiu takúto krízu. Jedným z bodov v kampani Margaret Thatcherovej bola distribúcia potravín. Ako povedala vo svojej kampani: „...väčšina žien v domácnosti by radšej zaplatila trochu viac ako len riziko holej skrinky.“²⁰

V 70. rokoch bol svet stále uprostred studenej vojny. Po udalostiach vo Vietname a nestabilnej situácii v Bielom dome sa ľudia začali báť Sovietskeho zväzu. Najväčšou zbraňou strany „Zostať“ bolo, že ak by Spojené kráľovstvo opustilo EÚ, malo by to veľký vplyv na Európu. V takom prípade by mal Sovietsky zväz výhodu voči západnej Európe. Briti sa začali obávať, že rozhodnutie „Odísť“ nakoniec povedie k sovietskej invázii. Povojnová generácia si stále pamätala hrôzy druhej svetovej vojny a nebola ochotná ocitnúť sa v novej vojne. Jedným mottom z kampane bolo: „Štyridsať miliónov ľudí zomrelo v dvoch európskych vojnách v tomto storočí. Lepšie stratíť trochu národnej suverenity ako syna alebo dcéru.“²¹

Otázky a výsledky týchto dvoch referend boli rôzne, predsa však určovali vieru Spojeného kráľovstva a jeho vzťah k zvyšku Európy.

Počas prvého referenda boli voliči Spojeného kráľovstva požiadaní, aby hlasovali o otázke: „Myslíte si, že by Spojené kráľovstvo malo zostať v Európskom spoločenstve (Spoločnom trhu)?“ (Príloha 1.)

Druhé referendum dalo voličom podobnú otázku: „Malo by Spojené kráľovstvo zostať v Európskej únii“?

Tabuľka 1 Výsledky referenda o členstve Spojeného kráľovstva v EÚ

Rok referenda	Percentuálny počet voličov zo všetkých registrovaných voličov	Percentuálny počet hlasov za zotrvanie v EÚ	Percentuálny počet hlasov za vystúpenie z EÚ
1975	64,5	67.23	32.7
2016	72,2	48.11	51.89

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa The Electoral Commission, 2019

<https://www.firstpost.com/world/brexit-in-2016-and-1975-two-historical-eu-referendums-speak-of-two-different-ideas-of-britain-2853954.html>

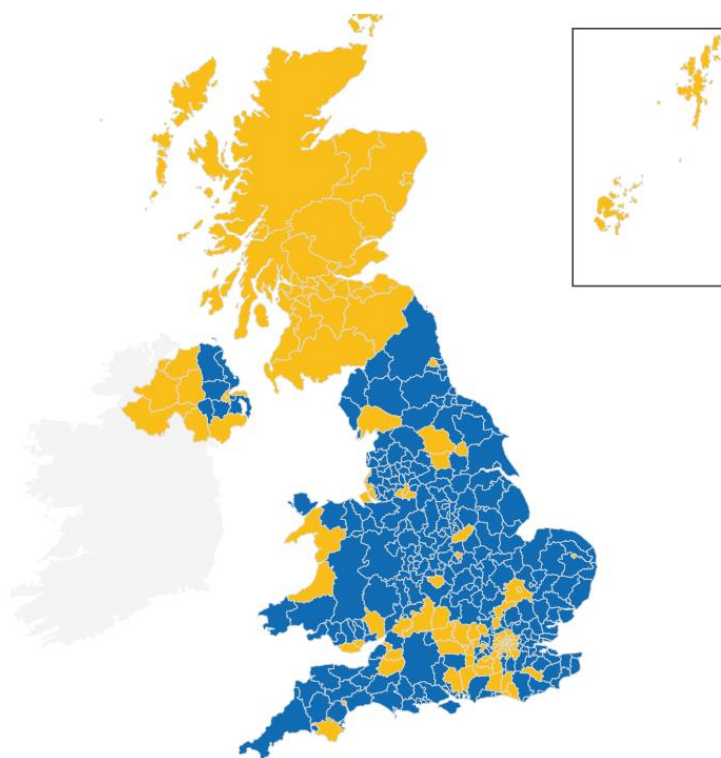
²⁰ DAILY TELEGRAPH. 1975. The Choice Before Us In margarettatcher.org com [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.margarettatcher.org/document/102701>

²¹ FIRSTPOST. 2019. Brexit in 2016 and 1975: Two historical EU referendums speak of two different ideas of Britain In firstpost.com [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: https://www.firstpost.com/world/brexit-in-2016-and-1975-two-historical-eu-referendums-speak-of-two-different-ideas-of-britain-2853954.html#aid_2853954

Keď porovnáваме mapu, ktorá ukazuje rozdiel medzi referendumom z roku 1975 a referendumom v roku 2016, vidíme, že v roku 1975 chcelo Spojené kráľovstvo zostať v Európskom spoločenstve. V roku 1975 hlasovali všetky volebné oblasti za „Zostať“.

V roku 2016 boli výsledky odlišnejšie. Ako vidno na mape (obrázok 1), existuje len niekoľko volebných oblastí, ktoré sú žlté (žltá farba znamená „Zostať“ a modrá farba „Odísť“).²² Táto rozmanitosť bude ďalej vysvetlená v nasledujúcich kapitolách.

Obrázok 1 Výsledky referenda

Zdroj: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-36616028>

1.2 Význam slova “BREXIT”

Brexit je definovaný v Oxfordskom slovníku nasledujúcim spôsobom:

Brexit (podstatné meno): *Odchod Spojeného kráľovstva z Európskej únie.*²³

²² BBC NEWS. EU referendum: The result in maps and charts. In bbc.com [online]. [cit. 20.12.2019]. Dostupné na internete: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-36616028>

²³ Brexit In *Lexico Powered by Oxford*. Získané 11.2019 <https://www.lexico.com/>

Termín Brexit bol vynájdený v roku 2012 a ma rovnakú štruktúru ako jeho predchodca - slovo Grexit. Tento pojem sa použil na označenie možnosti, že Grécko opustí Eurozónu. Termín "Brexit" bol vymyslený na použitie ako odkaz na rozhodnutie, ktoré by urobilo Spojené kráľovstvo, ak by sa niekedy rozhodli opustiť EÚ.

Brexit je jedným z najnovších slov v anglickom jazyku. Je to neologizmus, ktorý znamená, že je to novovytvorený výraz. Termín Brexit sa nepoužíva dočasným spôsobom, bol úplne prijatý do jazyka. Toto slovo sa používa nielen v Spojenom kráľovstve, ale aj po celom svete.

Brexit je skratka pre prídavné meno "British" a sloveso "exit". Existuje však malá šanca, že ide o skratku podstatného mena " Britain" a "exit", ale je to menej pravdepodobné. Na začiatku bola tiež zvažovaná variácia "Brixit", ale lepšie znejúce "Brexit" nad ňou vyhralo.

Brexit sa považuje za zmes, ale fráza "exit" obsahuje aspekty konverzie slovesa. Spájania v anglickom jazyku, hlavne v dnešnej dobe, sú veľmi časté (slová ako *blog*, *brunch*, a *emoticon*, boli tiež v posledných rokoch vytvorené spájaním). Spájanie zahŕňa dve základné slová (v tomto prípade "British" a "exit"), ale zdieľa sa skrátením a je výsledkom masívnej straty fonetického (alebo ortografického) materiálu. V prípade "Brexitu" môže byť strata fonetického materiálu pozorovaná v slove "Británia". Z tohto slova sa používa iba časť "Br". Pokiaľ ide o druhú časť slova "Brexit", fráza "exit" sa používa v plnom rozsahu, čo naznačuje, že nestráca žiadny fonetický materiál. Možno to je dôvod, prečo "Brexit" nesie význam slova "exit" tak silno.

Brexit nie je dokonalým príkladom spájania slov, ale nie je to ani zložené slovo. Jeho nominálny stav sa najlepšie považuje za komplexnú nominálnu hodnotu. "Exit" bol prenesený metaforicky ako podstatné meno a nie kongruentne ako sloveso.

Dokonca aj obe politické strany kampane boli označené ako "Pro-Brexit" a "Anti Brexit". Noviny, časopisy, televízne správy a internet boli plné článkov a správ o „Brexite“. Výraz sa používa v tlačených a sociálnych médiách v Spojenom kráľovstve a v Európe. Nikto nemohol uniknúť. Nikto si nikdy nemyslel, že toto krátke slovo môže mať takú úspešnú budúcnosť. Podľa Collins Dictionary sa dokonca stalo slovom roka 2016.²⁴

²⁴ COLLINS. Top 10 Collins Words of the Year 2016. In collinsdictionary.com [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.collinsdictionary.com/word-lovers-blog/new/top-10-collins-words-of-the-year-2016,323,hcb.html>

1.3 Ako a prečo Briti volili za Brexit

Dňa 24. júna 2016 sa svet prebudil na veľké správy - obyvatelia Spojeného kráľovstva hlasovali za odchod z EÚ. Mnoho ľudí sa pýtalo: "*Prečo Briti hlasovali za opustenie Európskej únie?*"

Na túto otázku neexistuje presná odpoveď, ale predpokladá sa, že v rozhodovacom procese britského ľudu zohrali veľkú úlohu tri hlavné dôvody.

Predovšetkým to bola hospodárska situácia EÚ. Podľa mnohých ľudí mala EÚ od roku 2008 nefunkčnú ekonomiku. Niektorí členovia udržiavali pre EÚ stabilné hospodárske zázemie, ale mnohé kraje, najmä v južnej Európe, stále trpeli následkami finančnej krízy. Hlavným argumentom súperovej kampane bolo, že EÚ ako celok ekonomicky stagnuje. Navrhli, že ak by Spojené kráľovstvo opustilo EÚ včas, ich hospodárstvo by prežilo nadchádzajúcu katastrofu.²⁵

Druhým argumentom bola otázka suverenity. Aktivisti Pro-Brexitu mali pocit, že organizácie ako EÚ, NATO alebo MMF nie sú skutočne dôveryhodné. Zbavujú kontroly jednotlivé krajiny a národy. Strach zo straty kontroly nad Britániou bol veľkým tlakom na voličov Brexitu. Nehovoriac o utečeneckej kríze, ktorá sa stala v mnohých členských štátoch EÚ národnou otázkou.²⁶

Nakoniec, podľa prieskumov týkajúcich sa volieb, veľa britských voličov hlasovalo za „Brexit“ z jednoduchého dôvodu - nechceli prísť o prácu. Lacnejší a nízko kvalifikovaní pracovníci, ktorí prišli z najnovších členských krajín EÚ, ohrozili pozície mnohých britských pracovníkov. Britskí občania hlasovali za „Odísť“, s cieľom zachrániť svoju prácu alebo kvôli strachu pred neznámym zlom (prist'ahovalci).

V nasledujúcich tabuľkách sú uvedené výsledky referenda za rok 2016. Tabuľka 2 a tabuľka 3 ukazujú výsledky hlasovania v referende v Anglicku, Walese, Škótsku a v Severnom Írsku. V tabuľke 2 sú výsledky hlasovania Brexit vyjadrené v percentách a v tabuľke 3 sú vyjadrené číslami. V tabuľke 4 sú znázornené výsledky referenda v Londýne za rok 2016 o tom, či by sa Spojené kráľovstvo malo zdržať v EÚ.

²⁵ ROS TAYLOR. Why Britain voted to Leave (and what Boris Johnson had to do with it). In blogs.lse.ac.uk [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: <https://blogs.lse.ac.uk/brexit/2017/05/04/why-britain-voted-to-leave-and-what-boris-johnson-had-to-do-with-it/>

²⁶ FORBES. 3 Reasons Brits Voted For Brexit. In [Forbes.com](https://www.forbes.com/sites/johnmauldin/2016/07/05/3-reasons-brits-voted-for-brexit/#4cdb9d241f9d) [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.forbes.com/sites/johnmauldin/2016/07/05/3-reasons-brits-voted-for-brexit/#4cdb9d241f9d>

Tabuľka 2 Výsledky referenda za rok 2016 o tom, či by sa Spojené kráľovstvo malo zdržať v Európskej únii. (vyjadrené v percentách z výsledkov hlasovania)

	Odísť	Zostať
Anglicko	53.4	46.3
Wales	52.5	47.5
Škótsko	38.0	62.0
Severné Írsko	44.2	55.8

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe BLOOMBERG *EU Referendum: Final Results, 2019*

Tabuľka 3 Výsledky referenda za rok 2016 o tom, či by sa Spojené kráľovstvo malo zdržať v Európskej únii. (vyjadrené počtom voličov)

	Odísť	Zostať
Anglicko	15,188,406	13,266,996
Wales	854,572	772,347
Škótsko	1,018,322	1,661,191
Severné Írsko	349,442	440,707

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe BLUMBERG. *EU Referendum: Final Results, 2019*

Tabuľka 4 Výsledky referenda za rok 2016 o tom, či by sa Spojené kráľovstvo malo zdržať v Európskej únii v Londýne. (vyjadrené počtom voličov a percentom počtu voličov)

	Odísť	Zostať
Londýn	1,513,232	2,263,519
Londýn (%)	40.1	59.9

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe <https://www.electoralcommission.org.uk/who-we-are-and-what-we-do/elections-and-referendums>, 2019

Za odchod z Európskej únie hlasovalo Anglicko a Wales. Severné Írsko a Škótsko hlasovali za „Zostať“, ale v tomto prípade nemajú inú možnosť, musia tiež opustiť EÚ. Vláda Spojeného kráľovstva sa obáva, že v dôsledku referenda v roku 2016 by sa rovnováha medzi týmito štyrmi národmi mohla poškodiť.

1.4 Algoritmus pre výstup z Európskej únie

V skutočnosti je proces odstúpenia z EÚ mimoriadne zložitý a dosť riskantný. Podľa M. Emersona, jedného z popredných britských a európskych ekonómov, sa takýto rozhodujúci krok bude podobat' „zdlhávemu a nákladnému rozvodovému konaniu“.²⁷

Takto by mali vyzerat' kroky odstúpenia:

1. Po skončení referenda musí Spojené kráľovstvo formálne vyhlásiť svoje vystúpenie, čím sa aktivuje článok 50 Lisabonskej zmluvy; zvyšných 27 krajín EÚ sa stretáva, aby prediskutovalo odchod Spojeného kráľovstva.
2. Nasledujú rokovania medzi štátom, ktorý vyjadril túžbu po nezávislosti, a oficiálnym vedením EÚ.
3. Na základe výsledkov rokovaní sa Európska rada, ktorá sa skladá z vedúcich predstaviteľov všetkých členských štátov integračného združenia, vyzýva, aby zvažila návrh dohody.
4. Projekt musí schváliť najmenej 20 krajín vrátane 65% obyvateľov EÚ (približne 330 miliónov ľudí).
5. Nakoniec nasleduje ratifikácia dokumentu Európskym parlamentom.

Ak by sa chcelo Spojené kráľovstvo následne vrátiť do EÚ (a zhromaždenie takmer 2 miliónov hlasov na uskutočnenie druhej fázy referenda môže túto skutočnosť dosvedčiť), potom by malo predložiť žiadosť o prijatie, rovnako ako ktorákoľvek iná krajina. Podľa odborníkov však môže Spojené kráľovstvo potrebovať na konečné dokončenie procesu odchodu z EÚ najmenej 5 až 7 rokov.²⁸

Podľa vtedajšieho predsedu vlády D. Camerona „*Brexit*“ bude znamenať pre Spojené kráľovstvo stratené desaťročie“, pretože dlhými rokovaniami o vydaní a podpísaní nových obchodných dohôd so všetkými krajinami, ktorých vzťahy boli predtým upravené podľa dohôd EÚ, sa budú zaoberať niekoľko rokov.²⁹

²⁷ POLICY DEPARTMENT A: ECONOMIC AND SCIENTIFIC POLICY. 2017. An Assessment of the Economic Impact of Brexit on the EU27. 2019. Dostupné na internete: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/595374/IPOL_STU\(2017\)595374_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/595374/IPOL_STU(2017)595374_EN.pdf)

²⁸ ALIEVA B. Posledstviya breksit dlya vneshneekonomicheskikh svyazey soedinennogo korolevstva velikobritanii i severnoy irlandii. 2016. In Cyberleninka.ru [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://cyberleninka.ru/article/n/posledstviya-breksit-dlya-vneshneekonomicheskikh-svyazey-soedinennogo-korolevstva-velikobritanii-i-severnoy-irlandii>

²⁹ INDEPENDENT. EU referendum: Brexit would mean 'lost decade' for UK, David Cameron warns. 2016. In independent.co.uk [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/eu-referendum-brexit-would-mean-lost-decade-for-uk-david-cameron-warns-a7077746.html>

1.5 Vplyv Brexitu na vzťah medzi štyrmi krajinami Spojeného kráľovstva a Írska

Spojené kráľovstvo je únia. Štyri národy, ktoré sú jej súčasťou, musia žiť v harmónii, aby si mohli navzájom pomáhať. Zdá sa však, že po druhom referende sa vzťahy medzi nimi zmenili. Dve zo štyroch krajín neboli pripravené opustiť EÚ, ale aj napriek tomu sa musia podvoliť. Existuje riziko, že výstup z EÚ by mohol úplne zničiť jednotu Spojeného kráľovstva.

1.5.1 Škótsko.

Keď Spojené kráľovstvo opustí EÚ, bude ju musieť opustiť aj Škótsko. Škótsko hlasovalo za „Zostať“. Nechcú stratiť všetko, čo mali doteraz kvôli rozhodnutiu ostatných krajín.

Vzťah medzi Škótskom a zvyškom Spojeného kráľovstva nebol od osemdesiatych rokov najlepší. Objavilo sa veľa konfliktov a nedorozumení, Škótsko však stále trpelo. Tak trpezlivo, že väčšina Škóťov hlasovala za „Zostať“ v referende v roku 2014 o tom, či má byť Škótsko súčasťou Spojeného kráľovstva.³⁰

Po Brexite sa však táto situácia môže zmeniť. Je príliš skoro hovoriť o druhom škótskom referende, ale škótska ministerka Nicola Sturgeonová uviedla, že na to existuje veľká šanca. Podľa nej Spojené kráľovstvo, ktoré nie je súčasťou EÚ, nie je Spojené kráľovstvo, aké majú radi Škóti.

„Čelíme Brexitu, za ktorý sme nehlasovali, a vo forme, ktorá je extrémnejšia, ako si ktokoľvek z nás mohol predstaviť pred rokom,“³¹ Ako ukazujú výsledky Brexitu, žiadny z volebných regiónov v Škótsku nehlasoval za opustenie EU. To jasne ukazuje, že Škótsko chce zostať v EÚ (tabuľka 2).

Proces Brexitu bude dokončený do konca januára 2020. To znamená, že budúcnosť Spojeného kráľovstva je stále neznáma. Rozhodnutie Spojeného kráľovstva o Brexite upriamilo pozornosť na ústavnú budúcnosť Škótska. Krátko po referende sa otázka „stane sa Škótsko nezávislým?“ objavila v mysliach mnohých ľudí. Vláda Spojeného kráľovstva a

³⁰ BBC NEWS. Scottish referendum: Scotland votes 'No' to independence. 2014 In bbc.com [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.bbc.com/news/uk-scotland-29270441>

³¹ COMMONSPACE. Scotland's response to Brexit: Sturgeon outlines request for #ScotRef in letter to May 2017. In commonspace.scot [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.commonspace.scot/articles/10684/scotlands-response-brexit-sturgeon-outlines-request-scotref-letter-may>

Škótska navrhuje, aby s druhým škótskym referendum o nezávislosti počkali do roku 2020. Rokovania o Brexite stále prebiehajú.

Existuje šanca, že sa Spojené kráľovstvo nakoniec dohodne s EÚ o takých podmienkach, ktoré by tiež splnili očakávania Škótska. Ak nie, Škótsko môže urobiť veľký krok a odísť zo Spojeného kráľovstva. Škótsko navrhuje riešenie - stanú sa nezávislými a ako samostatný štát sa môžu stať súčasťou EÚ.³² To je niečo, čo Spojené kráľovstvo nechce aby sa uskutočnilo. V takom prípade by stratili takmer polovicu krajiny, objavila by sa hranica medzi Britániou a Škótskom a nastala by rovnaká situácia ako pred rokom 1707 (pred Aktom o Únii sa Škóti obávali, že sa stanú iba regiónom Anglicka a že by stratili svoju moc).³³

1.5.2 Írsko a Severné Írsko

Severné Írsko hlasovalo v referende v roku 2016 za možnosť „Zostat““. To znamená, že neboli pripravení a nechceli EÚ opustiť. Ako to ovplyvní vzťah medzi Anglickom a Severným Írskom? Po prvé, po januári 2020 nebude Spojené kráľovstvo spolu so Severným Írskom súčasťou EÚ (v prípade, ak dátum oddelenia nebude posunutý ešte raz). Najdôležitejšia otázka znie: „*Bude medzi nimi tvrdá hranica?*“. Podľa dosiahnutých dohôd³⁴ v decembri 2017 nebude existovať tvrdá hranica. Bola to jedna z najdôležitejších otázok týkajúcich sa Severného Írska. Keby sa nedosiahla dohoda, ohrozilo by to mierový proces v Severnom Írsku³⁵, na ktorom politici dlho pracovali.

Rokovania sa však ešte neskončili. Ekonomická a finančná budúcnosť Spojeného kráľovstva po Brexite je stále neznáma. Existuje veľká šanca, že to ovplyvní Severné Írsko, ale nelichotivým spôsobom. Bez finančnej podpory by bol najťažšie zasiahnutý potravinový proces a poľnohospodárstvo v Severnom Írsku. EÚ poskytla viac ako 1,5 miliardy EUR na financovanie projektov na podporu obetí konfliktu medzi írskymi nacionalistami a britskými

³² THE NEW YORK TIMES. After Brexit, Scotland Lays a Path to Another Independence Vote. 2017. In nytimes.com [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.nytimes.com/2017/04/01/world/europe/brexit-scotland-independence-vote.html>

³³ NEW WORLD ENCYCLOPEDIA. Acts of Union 1707. 2018. In newworldencyclopedia.org [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Acts_of_Union_1707

³⁴ Stretnutie Európskej komisie v decembri 2017, na ktorom sa diskutovalo o pokroku v rokovaníach o Brexite a dosiahol sa pokrok v oblasti občianskych práv, finančných záväzkov Írska, ako aj usmernení na prechod do druhej fázy rokovaní v Brexite.

³⁵ Mierový proces v Severnom Írsku je udalosťou, ktorá viedla k Belfastskej dohode a následnému politickému vývoju

odborármi. Theresa May prisľúbila, že Spojené kráľovstvo bude po opustení EÚ naďalej podporovať poľnohospodársky a mierový proces.³⁶

Írska republika varovala Spojené kráľovstvo, že opustenie EÚ by nakoniec viedlo k fyzickej infraštruktúre, čo znamená, že by sa mohla opäť objaviť hranica medzi Írskom a Severným Írskom. Tento krok by nahneval nacionalistov Severného Írska, ktorí bojovali za zjednotené Írsko. Prvým a hlavným bodom Írska preto bolo, že tento problém by mohla vyriešiť hranica medzi nimi a Severným Írskom. Írsko dostalo plnú podporu EÚ. Najdôležitejšou vecou pre Spojené kráľovstvo je udržiavať mier s Írskom a pokračovať v obchodovaní so svojimi susedmi.³⁷

1.5.3 Wales

Najmenšia časť Spojeného kráľovstva, Wales, by bola po Brexite tiež tvrdo zasiahnutá. Vzhľadom na svoj hospodársky chudobný štát sa Wales spolieha na finančnú pomoc EÚ. Waleské farmy a poľnohospodárstvo ťažili z podporných programov EÚ, ale po Brexite by sa to zastavilo.

Hlavne z tohto dôvodu Wales zvažuje svoju nezávislosť - rovnako ako Škótsko. V tomto prípade však Spojené kráľovstvo neberie tieto zámery waleského ľudu vážne. Myslia si, že Wales má najmenší problém s Westminsterom, a tiež kvôli jeho slabšiemu hospodárskemu zázemiu nemusia byť schopní postaviť sa sami.³⁸

V myslí sa môže objaviť malá otázka - ak je hnutie za nezávislosť reakciou Walesu na Brexit, prečo potom volili „Odiť“? Značná časť waleských voličov požadovala zníženie imigrácie. Táto jednoduchá odpoveď predstavuje pravdu, že takmer všetci volič preferujúci možnosť „Odiť“ mali na mysli Brexit. Nechcú mať v Spojenom kráľovstve voľný pohyb alebo prísťahovalcov, ale napriek tomu by chceli mať úžitok zo všetkých dobrých vecí, ktoré by EÚ mohla ponúknuť.

³⁶ REUTERS. UK says to consider replacing EU peace funds for Northern Ireland. 2017. In reuters.com [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.reuters.com/article/us-britain-eu-ireland-may/uk-says-to-consider-replacing-eu-peace-funds-for-northern-ireland-idUSKCN1AW0HE>

³⁷ THE IRISH TIMES. Brexit breaks delicate interdependence between Ireland and UK. In irishtimes.com [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.irishtimes.com/opinion/brexit-breaks-delicate-interdependence-between-ireland-and-uk-1.3335532>

³⁸ THE GUARDIAN. It's time for Wales to start talking about independence. 2017. In theguardian.com [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2017/mar/14/wales-independence-leave-uk-scotland>

1.6 Tvrďý a mäkký Brexit

Väčšina odborníkov sa zhoduje na dvoch možných výsledkoch. Prvý sa prikláňa k tvrdému „rozpadu“ s chladným nesúhlasom o všetkom, druhým je výsledok, ktorý do veľkej miery súhlasí s už existujúcou dohodou v rámci EÚ. Rokovania môžu ísť dvoma spôsobmi, ľahkým alebo tvrdým spôsobom, alebo ako sa to bežne nazýva „mäkký Brexit“ a „tvrdý Brexit“.³⁹

Tvrďý Brexit znamená najprísnejší výsledok Brexitu. Spojené kráľovstvo už nebude žiadnym spôsobom súčasťou EÚ. Briti získajú úplnú kontrolu nad prisťahovalectvom (čo znamená, že dôjde k prísnejším kontrolám), prestane byť súčasťou jednotného trhu EÚ a čo je najdôležitejšie, nebude sa riadiť pravidlami EÚ. Z technického hľadiska by to bol skutočný Brexit, ktorý by prerušil každé spojenie s EÚ, ale z ekonomického hľadiska by to bol najhorší možný výsledok. Británia opúšťa jednotný európsky trh EÚ a obchoduje podľa pravidiel Svetovej obchodnej organizácie (WTO). V súlade s pravidlami WTO sa každý členský štát tejto organizácie zaväzuje poskytnúť inej krajine režim prístupu na trh (vrátane výberu taríf) tak priaznivý ako ktorémukoľvek tretiemu štátu.

Mäkký Brexit znamená možnosť zostať v rámci jednotného trhu (ako napríklad Nórsko). Nórsko má ako člen Európskeho hospodárskeho priestoru (EHP) dohodu o voľnom obchode s EÚ. Nemá však právo podieľať sa na príprave zákonov a iných právnych predpisov týkajúcich sa regulácie jednotného trhu, aj keď musí prijať nové pravidlá a platiť ročné poplatky za právo zúčastňovať sa na činnostiach EÚ. Ak Spojené kráľovstvo vstúpi na cestu Nórska, všetky jeho banky a finančné inštitúcie získajú „vzájomné uznanie“. Nórska verzia však nestanovuje voľný obchod s potravinami, dotácie pre poľnohospodárske podniky, účasť na regionálnych politikách a uplatňovanie obchodných politík EÚ pre krajiny, ktoré nie sú členmi EÚ.⁴⁰ V prípade mäkkého Brexitu by Rada uznala rozhodnutie Britov o referende, ale zanechala by už existujúce vzťahy s EÚ. Jedným z možných riešení by bolo strategické partnerstvo medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom. Tým by sa zachoval spoločný trh a netarifné prekážky medzi oboma stranami. Spojené kráľovstvo získa späť svoju kontrolu nad prisťahovalectvom.⁴¹

³⁹ BBC NEWS. BREXIT: What are the options?. 2017. In bbc.com [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-37507129>

⁴⁰ THE ECONOMIST. How bad could it get? 2018. In economist.com [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.economist.com/britain/2018/03/15/how-bad-could-it-get>

⁴¹ FXCM. What Is the Economic Impact Of Hard Brexit vs. Soft Brexit? In fxc.com [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.fxc.com/uk/insights/economic-impact-hard-brexite-vs-soft-brexite/>

Ďalšou alternatívnou formou účasti na jednotnom európskom trhu je dohoda o voľnom obchode (FTA), ktorá zahŕňa obmedzenú účasť na jednotnom európskom trhu. Typickým príkladom takejto účasti sú skúsenosti Švajčiarska, ktoré má dvojstranné dohody s EÚ a ktoré zabezpečujú prístup na trh EÚ iba v oblasti špecifických služieb. Švajčiarsko platí poplatok za toto právo, avšak nižší ako Nórsko, čo odráža jeho obmedzenejší prístup na jednotný európsky trh.

1.6.1 Vplyv na ekonomiku Spojeného kráľovstva

Podľa prognózy bude priemerný ročný rast HDP v Spojenom kráľovstve do 15 rokov od Brexitu v prípade účasti v EHP 1,6%, s možnosťou uzatvorenia dvojstrannej dohody o voľnom obchode (FTA) - 4,8% a s možnosťou obchodovania podľa pravidiel WTO - 7,7%.⁴² Ako poznamenáva C. Giles, ekonomický publicista organizácie Financial Times, odhady poklesu HDP Spojeného kráľovstva dva roky po referende o odchode Británie z EÚ sa pohybujú od 1 do 2% ročne, čo zodpovedá 20 - 40 miliárdam libier ročne. Podľa odhadov bol do konca prvého štvrťroka 2018 hospodársky rast o 1,2% nižší ako v období pred referendom. Zároveň je pravdepodobné, že miera poklesu hospodárskeho rastu sa časom zvýši. Zrýchlenie hospodárskeho rastu v druhom štvrťroku 2018 nezaručuje, že v budúcnosti nedôjde k ďalšiemu poklesu obchodnej činnosti.

V období po Veľkej recesii hospodársky rast Spojeného kráľovstva vo veľkej miere prekonal hospodársky rast krajín eurozóny. Od začiatku roku 2017 (šesť mesiacov po referende o odchode z EÚ) sa však situácia zmenila a eurozóna z hľadiska rastu predstihla Spojené kráľovstvo. Toto je nevyvrátiteľný dôkaz, že to bol Brexit, ktorý spomalil hospodársky rozvoj krajiny, hovorí F. Papadia.⁴³ Aj keď referendum nemalo okamžitý vplyv na dynamiku HDP, okamžite ovplyvnilo výmenný kurz libry, ktorý klesol o 13%, čo ovplyvnilo saldo zahraničného obchodu. V dôsledku toho straty v zahraničnom obchode presiahli polovicu objemu strát spôsobených ropnou krízou v rokoch 1973-1974.

Výpočty ukazujú, že inflácia v Spojenom kráľovstve po roku 2011 bola vyššia ako v eurozóne a tento trend bol až donedávna charakteristický v dôsledku vyšších mier hospodárskeho rastu. Britské hospodárstvo sa vyvíjalo za priaznivejších podmienok, ktoré sa

⁴² THE ECONOMIST. How bad could it get? In economist.com [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.economist.com/britain/2018/03/15/how-bad-could-it-get>

⁴³ BRUEGEL. The effects of Brexit on UK growth and inflation. 2018. In Bruegel.org [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://bruegel.org/2018/05/the-effects-of-brexit-on-uk-growth-and-inflation/>

vyznačovali vyššou infláciou a rýchlejším tempom rastu. Táto výhoda sa stratila po referende o Brexite - inflácia je naďalej vyššia a hospodársky rast nižší ako v eurozóne.

Podľa prognóz priemyslu a regionálneho rozvoja budú Brexitom zasiahnuté najviac odvetvia ako chemický a potravinársky priemysel, nápojový priemysel, automobilový priemysel a maloobchod. Do polovice roku 2018 došlo k neočakávanému poklesu rozvoja popredného britského priemyslu - sektora služieb. Odvetvie tiež zaznamenalo pokles výroby, ktorý prerušil proces oživenia tohto odvetvia po finančnej kríze. Zhoršujúca sa hospodárska situácia najviac zasiahla depresívne regióny, severovýchodné a severozápadné, ako aj región West Midland, v ktorom hlasoval za odchod z EÚ najväčší počet obyvateľov.⁴⁴

Británia ročne vyplácala EÚ približne 13 miliárd eur príspevkov k rozpočtu. Na oplátku dostali 4,5 miliardy.⁴⁵ Medzi týmito dvoma číslami je veľký rozdiel. V očiach obyčajného občana by sa oplátilo, keby Spojené kráľovstvo opustilo EÚ. Na druhej strane, EÚ vytvorila jednotný trh, na ktorom nie sú žiadne dovozné ani vývozné clá. Ak Spojené kráľovstvo EÚ opustí, bude musieť platiť všetky tieto poplatky. Ale to nie je jediný dôvod. Británia by pri odchode z jednotného trhu musela nájsť nový spôsob, aby mohla pokračovať v jej obchodovaní s EÚ. Takmer 50 percent britského obchodu tvorí obchod s EÚ.

⁴⁴ EXECREVIEW. Brexit economy: turning up the heat on household finances. 2018. In Execreview.com online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <http://www.execreview.com/2018/08/brexit-economy-turning-up-the-heat-of-household-finances/>

⁴⁵ HN SLOVENSKO. Kto najviac prispieva do rozpočtu EÚ. 2016. In slovensko.hnonline.sk online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://slovensko.hnonline.sk/839650-kto-najviac-prispieva-do-rozpocctu-eu>

Tabuľka 5 Hlavní obchodní partneri Spojeného kráľovstva za 2018 rok

	Krajina	Obrat		Export		Import	
		Mld, dolárov USA	Percentuálny podiel %	Mld, dolárov USA	Percentuálny podiel %	Mld, dolárov USA	Percentuálny podiel %
Dokopy		762,6	<i>100</i>	322,1	<i>100</i>	440,5	<i>100</i>
Európska únia		386,4	<i>50,7</i>	151,7	<i>47,1</i>	234,7	<i>53,3</i>
1	Nemecko	92,9	<i>12,2</i>	31,3	<i>9,7(2)</i>	61,6	<i>14,0 (1)</i>
2	USA	80,5	<i>10,6</i>	41,6	<i>12,9(1)</i>	39,0	<i>8,8 (2)</i>
3	Holandsko	58,6	<i>7,7</i>	22,4	<i>6,9(3)</i>	36,2	<i>8,8 (3)</i>
4	Čína	53,4	<i>7,0</i>	18,9	<i>5,9(5)</i>	34,6	<i>7,8(4)</i>
5	Francúzsko	45,2	<i>5,9</i>	21,2	<i>6,6(4)</i>	24,0	<i>5,4 (5)</i>
6	Belgicko	35,4	<i>4,6</i>	13,1	<i>4,0 (8)</i>	22,4	<i>5,1 (6)</i>
7	Írsko	30,4	<i>4,0</i>	18,2	<i>5,6(5)</i>	12,2	<i>2,8 (10)</i>
8	Taliansko	25,9	<i>3,4</i>	9,2	<i>2,9(10)</i>	16,7	<i>3,8 (8)</i>
9	Švajčiarsko	24,2	<i>3,2</i>	17,5	<i>5,4 (6)</i>	6,6	<i>1,5 (15)</i>
10	Španielsko	23,4	<i>3,1</i>	9,3	<i>2,9(9)</i>	14,0	<i>2,8 (9)</i>

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe uktradeinfo.com. 2019

Existujú rôzne možnosti, ako tento problém vyriešiť (napríklad nórsky klub alebo obchodovanie v štýle Kanady),⁴⁶ ale všetky by si vyžadovali veľa času, kým rokovania budú pokračovať a bude dosiahnutá dohoda. Veľké percento obchodovania sa uskutočňuje s Nemeckom, Holandskom, Francúzskom, Írskom a Belgickom. Británia si nemôže dovoliť stratiť svojich najdôležitejších obchodných partnerov.

Po Brexite sa Briti budú musieť zaoberať novými problémami. Niektoré kórejské a japonské automobilky, ktoré vyrábajú svoje autá v Spojenom kráľovstve, majú v pláne presunúť svoje továrne na starý kontinent. Británia, presnejšie Londýn, si získal právo byť

⁴⁶ Obchodovanie v nórskom štýle: Nórsko (ako člen Európskeho hospodárskeho priestoru) dodržiava väčšinu pravidiel EÚ, ale má málo písomného vyjadrenia. Nórsko sa riadi väčšinou pravidel jednotného trhu vypracovaných v Bruseli a musí akceptovať voľný pohyb pracovníkov EÚ.

Obchodovanie v Kanade (dohoda CETA): odstraňujú takmer všetky clá. Rušia sa všetky clá na priemyselné výrobky, ako aj clá na poľnohospodárske výrobky.

nazývaný finančným centrom sveta. Ale na ako dlho? Mnoho firiem (najmä v bankovom sektore) už oznámilo svoj návrat na starý kontinent. Mnoho firiem so sídlom v Spojenom kráľovstve je kvôli obchodným dohodám s EÚ nútené presťahovať svoje ústredie do Európy. Britské automobilky tiež uvažujú o presťahovaní svojich firiem a sídiel do Európy. Po tom, čo nastane Brexit, nebudú môcť exportovať svoje vozidlá do EÚ bez dane.⁴⁷

Po Brexite by bolo prisťahovalectvo z členských štátov EÚ kontrolované viac ako predtým. Mnohé spoločností a podniky v Spojenom kráľovstve sa snažia udržať svojich pracovníkov, ktorí prišli z EÚ. Mnoho firiem so sídlom v Spojenom kráľovstve malo skúsenosti, že miestne centrum práce nemohlo ponúknuť žiadnych užitočných pracovníkov. Namiesto toho našli svojich zamestnancov v krajinách EÚ. Britské podniky tvrdia, že bez pracovníkov EÚ môžu prestať fungovať. Ak nie sú žiadni pracovníci, ktorí sú dobrí vo svojej práci, nemá šancu uspieť vo svojom podnikaní.⁴⁸ Priaznivci Brexitu navrhli, že nová slobodná Británia by si mohla vybudovať svoju vlastnú ekonomiku a po Singapurskom vzore⁴⁹ sa stať kvitnúcou hospodárskou krajinou.

1.6.2 Finančný sektor

Dôsledky referenda nestali prekvapením- britská libra v polovici leta klesla o 11% na najnižšiu úroveň od roku 1985. K pádu libry prispelo aj to, že počet odovzdaných hlasov Británie za opustenie EÚ bol v niekoľkých okresoch výrazne vyšší, ako predpokladali analytici.

Do konca tretieho štvrťroka 2016 sa pozícia národnej meny nie posilnila, ale dokonca stala neistejšou: na porovnanie, od začiatku roka, za posledných deväť a pol mesiaca, libra klesla o 30%, pritom čo rozdiel medzi extrémami, z ktorého maximum bol zaznamenaný koncom januára a minimum - v polovici októbra je viac ako 35% (graf 1).

⁴⁷ WOODFORT. THE ECONOMIC IMPACT OF 'BREXIT'. In woodfordfunds.com. 2016. [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://woodfordfunds.com/economic-impact-brexit-report/>

⁴⁸ THE TEEGRAPH. UK businesses warn: We are suffering from fall in EU immigration. 2017. In telegraph.co.uk. [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.telegraph.co.uk/business/2017/12/28/uk-businesses-warn-suffering-fall-eu-immigration/>

⁴⁹ Singapurská ekonomika: Singapur ťažil z globálnych investorov a inštitúcií, pretože krajina má veľmi atraktívne investičné prostredie a stabilné politické pozadie.

Graf 1 Dynamika britskej libry voči americkému doláru za rok 2016.

Zdroj: <https://ru.tradingview.com/chart/?symbol=FX%3AGBPUSD>

Pokles libry spôsobil pokles ostatných trhových nástrojov, mien, surovín, indexov, zásob a silný nárast švajčiarskeho franku, japonského jenu a zlata.⁵⁰ Na pozadí správ o raste počtu priaznivcov Brexitu - spoločnosti z FTSE 100 stratili v cene približne 100 miliárd libier a samotný index klesol o 8%.⁵¹

Britské investičné fondy stratili asi 5,7 miliárd libier po zverejnení výsledkov referenda. Časť peňazí bola následne reinvestovaná do iných národných fondov špecializujúcich sa na menej rizikové aktíva, ako sú podnikové a štátne cenné papiere. Vo všeobecnosti sa tento druh odlivu kapitálu za posledné tri roky stal najväčším v krajine.⁵²

Šéf britskej banky Mark Carney uviedol, že v dôsledku týchto javov britské banky zvýšili kapitál o 130 miliárd libier a teraz majú viac ako 600 miliárd libier vysokokvalitných likvidných aktív. Napriek prijatým opatreniam sa však ceny akcií piatich najväčších britských bánk ráno po referende znížili v priemere o 21%. Bankovní analytici už vypočítali, že odchod

⁵⁰ KORRESPONDENT. Evro y funt padauit yz-za referendum v Brytanyy. In korrespondent.net 2016. [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://korrespondent.net/business/financial/3696728-evro-y-funt-padauit-yz-za-referenduma-v-brytanyy>

⁵¹ THE GUARDIAN. Brexit fears wipe £100bn off FTSE 100 in four days - business live. In theguardian.com 2016. [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.theguardian.com/business/live/2016/jun/14/pound-uk-inflation-bank-of-england-brexite-liquidity-push-business-live>

⁵² THE GUARDIAN. UK investment funds suffered £5.7bn outflows after Brexit vote. In theguardian.com 2016. [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.theguardian.com/business/2016/aug/23/uk-investment-funds-suffered-5-billion-pound-outflows-after-brexite-vote>

Británie z EU z krátkodobého hľadiska opäť obmedzí finančnú expanziu veľkých bánk, ako sú JP Morgan Chase, Goldman Sachs a Citigroup, ktorých zisky sa znížia, a naopak, náklady sa zvýšia v dôsledku nákladov spojených s pohybom svojich pobočiek a personálu.

Nemali by sme zabúdať aj na finančné záväzky voči EÚ. Podľa nemeckého obchodného časopisu bude odchod Británie z EÚ blokovaný, kým krajina nezaplatí dlhy EÚ vo výške niekoľkých miliárd dolárov. Presnejšie povedané, hovoríme o sume 21 miliárd libier.⁵³

Napriek výsledkom referenda je Spojené kráľovstvo stále oficiálne zaregistrované ako člen EÚ a rovnako ako všetky ostatné krajiny bude mať aj naďalej povinnosť platiť príspevky do celoeurópskeho rozpočtu až do momentu skutočného stiahnutia. Do roku 2020 sa teda Británia zaväzuje zaplatiť ďalších 45,3 miliárd libier.

Je však celkom možné, že Spojené kráľovstvo bude musieť prispievať ešte dlhšie - v roku 2015 D. Cameron podpísal sedemročný rozpočtový plán, v ktorom sa zohľadňujú aj príspevky paneurópskych inštitúcií na spolufinancovanie miestnych samospráv, výskum a vývoj národného poľnohospodárskeho komplexu. V prípade ukončenia prispievania do európskeho rozpočtu zostane krajina bez európskych dotácií, ktoré nemôžu neovplyvniť rozvoj týchto odvetví v krátkodobom a strednodobom horizonte, pretože Spojené kráľovstvo je teraz bezpodmienečným príjemcom v spoločných projektoch v oblasti výskumu a vývoja, regionálnej politiky a t.d.

1.6.3 Turizmus

Situácia v turistickom sektore po Brexite sa zmenila dosť neočakávane. Hlavným argumentom bol pokles libry. Vďaka lacnej libe navštívilo Spojené kráľovstvo viac turistov ako v predchádzajúcich rokoch.⁵⁴

Z pohľadu Británie mal pokles libry za následok drahé euro a dolár. Znamenalo to, že populárne dovolenkové destinácie v zahraničí zdraželi. Vyčerpaní britskí pracovníci zvažovali ďalšiu možnosť - dovolenkovat' v Spojenom kráľovstve. Po Brexite vzrástol vnútrozemský cestovný ruch v Spojenom kráľovstve o takmer 3% .⁵⁵

⁵³ THE GUARDIAN. Britain owes the EU £21bn, report claims – but is it true? In theguardian.com 2016. [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.theguardian.com/politics/2016/aug/05/britain-owes-the-eu-21bn-report-claims-but-is-it-true>

⁵⁴ THE GUARDIAN. UK draws record overseas tourists after pound's Brexit plunge. 2017. In theguardian.com. [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.theguardian.com/business/2017/sep/22/uk-overseas-tourists-pound-brexite-figures>

⁵⁵ FORECAST FACTORY. Does Brexit Really Mean More Staycations for Brits?. 2017. [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.foresightfactory.co/2017/09/19/does-brexite-really-mean-more-staycations-for-brits/>

Turisti môžu do Spojeného kráľovstva prichádzať bez obmedzenia až do jari 2019. Po tomto dátume bude cestovanie o niečo ťažšie ako predtým. Ale ako presne sa to zmení? Existuje veľa teórií, napríklad víza a poplatky alebo vstup do Británie rovnakým spôsobom, ako občania EÚ vstupujú do Švajčiarska - vstup zdarma, ale iba na 90 dní. Ale sú to iba teórie. Mnoho spoločností, ktoré sú v úzkom vzťahu s cestovaním, varovalo vládu, že ak nedostanú ľahké riešenie vízových problémov, výsledkom bude pokles cestovného ruchu v Británii. Vyžaduje si to riešenie, ktoré nezahŕňa víza ani iné drahé poplatky.⁵⁶

1.6.4 Vzdelávanie

Nielenže dôjde k zmenám v poplatkoch pre študentov z EÚ, ako aj pre študentov zo Spojeného kráľovstva, ale tiež sa menia vízové režimy. To znamená, že niektorí študenti z kontinentu môžu uvažovať o inej krajine, kde by mohli získať vyššie vzdelanie. Študenti z EÚ tvoria približne 5,5% z celkovej populácie študentov Spojeného kráľovstva, ktorá poskytuje britskej ekonomike približne 3,7 miliardy GBP a dáva 34 000 pracovných miest. Pokiaľ ide o študentov zo Spojeného kráľovstva, ich sloboda štúdia v EÚ bude obmedzená vízami a vyššími poplatkami za štúdium.

Pokiaľ ide o program Erasmus, ktorý poskytoval výmenné študijné programy pre viac ako 200 000 britských študentov, situácia sa zmenila. Erasmus je program EÚ, ktorý umožňuje študentom študovať v zahraničí, spoznať ostatných členov EÚ. Je pravda, že aj ostatné krajiny, ktoré nie sú členmi EÚ, sú tiež „súčasťou“ programu Erasmus Plus (napríklad Nórsko, Rusko, Egypt, Jordánsko, Lichtenštajnsko, Turecko, Izrael), je však otáznosť, či by sa Spojené kráľovstvo mohlo stať súčasťou tohto programu opäť po roku 2019.⁵⁷

Aby sa uľahčil život študentov, britskí akademici navrhli, aby vláda uvoľnila vízové pravidlá. To znamená, že medzinárodní študenti by sa už viac nezapočítavali do imigračných kvót. Ďalším a dôležitejším dôvodom, prečo by Brexit zmenil život výskumných pracovníkov je to, že od roku 2007 - 2013 EÚ poskytla na výskum vyše 8,8 miliárd libier. Opustenie EÚ znamená, že tento príspevok by zmizol a mnoho výskumov by sa muselo zastaviť, pretože by sa znížila finančná podpora.

⁵⁶ THE GUARDIAN. EU citizens will not need visas to visit UK after Brexit, say sources. 2017. In theguardian.com. [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.theguardian.com/politics/2017/aug/17/eu-citizens-no-visas-visit-uk-after-brexit>

⁵⁷ EUROPEAN COMMISSION. How will Brexit impact the Erasmus+ programme? 2019. In ec.europa.eu [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/about/brexit_en

1.6.5 Dohody medzi Európskou úniou a Spojeným kráľovstvom

Finančné vyrovnanie Brexit (zákon o rozvode)

Je to presná suma, ktorú EÚ požaduje, od Spojeného kráľovstva za opustenie EÚ. Suma, ktorú EÚ vyžiadala od Spojeného kráľovstva, bola približne 50 miliárd libier, ale po rokovaniach zaplatí Spojené kráľovstvo iba 39 miliárd libier. Spojené kráľovstvo ako člen EÚ muselo prispievať do rozpočtu EÚ. Po marci 2019 by tento príspevok Spojeného kráľovstva skončil. Spojené kráľovstvo musí ako súčasť dlhodobého rozpočtu EÚ zaplatiť zvyšných sedem štvrtrokov od apríla 2019 do konca roku 2020.⁵⁸

Írska hranica

Sľubuje sa, že medzi Írskom a Severným Írskom nebude tvrdá hranica. Tiež sa uvádza, že Spojené kráľovstvo opustí colnú úniu. Spojené kráľovstvo a EÚ pracujú na zosúladení, ktoré by fungovalo s otvorenými hranicami, a novými pravidlami, ktoré by sa vzťahovali na clá.⁵⁹

Občania EÚ a Spojeného kráľovstva

Spojené kráľovstvo umožňuje pobyt občanom EÚ, ktorí v krajine žijú viac ako päť rokov. Fungovalo by to opačne - občania Spojeného kráľovstva by mali možnosť zostať v ktorejkoľvek krajine EÚ. Ovplyvňuje to aj ich rodinu a deti.⁶⁰

1.7 Skryté nebezpečenstvá Brexitu

Pri odchode Spojeného kráľovstva z EÚ sa vyskytli ťažkosti spôsobené samotnou organizáciou štátu. Londýn a Brusel sa nemôžu dohodnúť na konečných podmienkach odchodu. Najťažšou otázkou je kontrola hraníc medzi Severným Írskom a Írskom. Brusel chce, aby hranica EÚ prechádzala medzi Severným Írskom a Spojeným kráľovstvom, aby nedošlo k porušeniu dohody z Belfastu, ktorá neznamena žiadne hranice medzi Severným Írskom a

⁵⁸ FINANCIAL TIMES. UK will refuse to pay £39bn divorce bill in no-deal Brexit. 2019. In ft.com. [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.ft.com/content/31341238-c725-11e9-a1f4-3669401ba76f>

⁵⁹ BBC NEWS. Backstop: Why is the Irish border blocking Brexit? 2019. In bbc.com [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-48826360>

⁶⁰ THE SUN. SETTLED STATUS What will happen to EU citizens in the UK after Brexit, will they need visas and how many are in Britain now? 2018. In thesun.co.uk [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.thesun.co.uk/news/2822423/eu-citizens-uk-after-brexit-visas-numbers-britain/>

Írskom, ale pre Londýn môže hranica Írskeho mora komplikovať vzťahy so Škótskom, ktoré nechce opustiť EÚ.⁶¹

Nemecká kancelárka uviedla, že dohoda o Brexite je v záujme EÚ aj Spojeného kráľovstva. Zastavenie dohody o odchode v posledných etapách vyvoláva nádej na druhé referendum, najmä u mladých britských ľudí, ktorí seba nepredstavujú mimo zjednotenej Európy. Na demonštrácii, ktorá sa konala pri podpore organizácie Hlas ľudu ("People's Vote"), starosta Londýna Sadiq Khan povedal: „Dve možnosti, ktoré nám môže poskytnúť predseda vlády, sú nerentabilná dohoda o Brexite alebo neexistencia akejkoľvek dohody. Pred dvoma a pol rokmi, po prvom referende, bolo Britom sľúbené niečo iné, a mali by mať možnosť vyjadriť sa, aby zostali v Európskej únii.“⁶²

Známy ruský publicista Maxim Sokolov vo svojom článku „Londýnsky hlas ľudu“ zdôraznil, že „Referendum je vo svojej podstate najsilnejším a posledným argumentom v politike. Preto je obvyklé používať ho s najväčšou opatrnosťou. Ak sa ukázalo, že rozhodnutie prijaté na referende v roku 2016 v priebehu jeho praktického vykonávania bolo pre Spojené kráľovstvo oveľa menej ziskové - no, čo robiť, predtým ste museli premyslieť“⁶³

Ak Británia vyhlási, že súčasná situácia sa im nepáči a chce urobiť nové referendum, v EÚ vznikne otázka, či je toto referendum naozaj posledné alebo sa dá očakávať aj ďalšie. Záujem o spoluprácu s takýmto partnerom určite klesne.

Zároveň nie je vôbec zrejmé, že kontinent vo všeobecnosti túži po návrate do stavu, ktorý existoval v roku 2016. Štatút Spojeného kráľovstva bol osobitný, s výnimkou schengenského priestoru a eura, a pokiaľ ide o dotácie a granty, dostali (podľa iných) oveľa viac, ako poskytli.

EÚ v zastúpení Nemecka zoskupuje finančné inštitúcie vo Frankfurte nad Mohanom do svojho finančného centra, ktoré má európsky význam a predtým pôsobilo v Spojenom kráľovstve, čím sa pripravuje na odchod Británie z EÚ. Na základe vyššie uvedeného sme presvedčení, že Brexit sa s najväčšou pravdepodobnosťou uskutoční včas, aj keď to prinesie EÚ ďalšie problémy s rozpočtovaním, čím sa zvýši atraktivnosť členstva v EÚ pre krajiny s nestabilnými ekonomikami (Grécko, Taliansko, Portugalsko, Španielsko), ale môže to slúžiť

⁶¹ TASS. Mey zayavila, chto ne izmenit Belfastskoe soglashenie dlya resheniya problemiy irlandskoy granitsyi. 2019. In tass.ru [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/6023284>

⁶² INDEPENDENT. More than 700,000 protesters' and celebrities join second largest protest in UK this century. 2018. In independent.co.uk. [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/peoples-vote-march-live-updates-brexite-referendum-eu-deal-westminster-london-latest-a8593261.html>

⁶³ SKOLOV M. Londonskiy glas naroda. 2018. In russian.rt.com [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://russian.rt.com/opinion/567086-sokolov-referendum-breksit-dva>

ako stimul pre hospodárstva Spojeného kráľovstva a EÚ, aby ešte viac posilnili úlohu Nemecka v EÚ.⁶⁴

1.8 Podpísanie Brexitu

23. januára 2020 Kráľovná Alžbeta II podpísala zákon prijatý Parlamentom o výstupe krajiny z EÚ, čím potvrdila, že Brexit sa uskutoční 31. januára 2020. Minister britskej vlády pre odchod z EÚ, Stephen Barkley, oznámil nadobudnutie účinnosti zákona na svojom Twitterovom účte. *“Dolná snemovňa Spojeného kráľovstva a Snemovňa lordov konečne schválili zákon o Brexite. Jej Veličenstvo dnes zákon podpísalo a on nadobudol účinnosť,”* uviedol Barkley vo videu. *“Znamená to, že tento zákon sa stal zákonom a potvrdzuje naše vystúpenie z EÚ 31. januára. “*

„Zdalo sa, že by sme túto hranicu nikdy neprekročili, ale urobili sme to,“ uviedol premiér Boris Johnson a komentoval nadobudnutie účinnosti zákona. Podpis zákona kráľovnou sa považuje za formalitu. Monarcha spravidla podpisuje všetky zákony schválené parlamentom.

V súlade s plánom predsedu vlády Borisa Johnsona, ktorý parlament schválil v decembri minulého roka, by mala Británia oficiálne opustiť EÚ 31. januára o 23:00. Európsky parlament bude hlasovať o otázke súhlasu s odchodom 31. januára. Očakáva sa, že poslanci schvália dohodu s EÚ, ktorú už prijal britský parlament.

Cesta Spojeného kráľovstva k odchodu z EÚ po referende v lete 2016 nebola jednoduchá. Brexit rozdelil spoločnosť, priviedol k rezignácii dvoch konzervatívnych vlád (ktoré viedli David Cameron a Theresa May) a dvom parlamentným voľbám: 2017 a 2019. Briti za posledných tri a pol roka podnikli veľa hromadných akcií za a proti odchodu krajiny z EÚ.⁶⁵

⁶⁴ ANTROPOVA. S. Brexit: zakonomernaja sluchajnost. 2019. [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://cyberleninka.ru/article/n/breksit-zakonomernaya-sluchajnost>

⁶⁵ BBS. Elizaveta II podpísala zákon o Brexite. 2020. In bbc.com [online]. [cit. 25.01.2020]. Dostupné na internete: <https://www.bbc.com/russian/news-51227366>

2 Cieľ práce a metodika práce

2.1 Cieľ práce

Hlavným cieľom predkladanej diplomovej práce je zhodnotenie Brexitu ako ekonomického procesu a vyskúmanie jeho vplyvu na ekonomickú situáciu v Slovenskej republike. K uvedenému hlavnému cieľu skúma aj niekoľko čiastkových cieľov:

- zistenie vplyvu Brexitu na ďalšie štáty EÚ
- vplyv Brexitu na automobilový priemysel na Slovensku

2.2 Metodika práce a metódy skúmania

Diplomová práca sa skladá z dvoch hlavných častí, a to praktickej a teoretickej.

Teoretická časť sa zaoberá otázkami histórie Európskej integrácie a postavenia Spojeného kráľovstva v jej procesoch, predpokladmi k uskutočneniu Brexitu, vnútroštátnymi problémami Spojeného kráľovstva a taktiež prieskumom pojmu Brexit a referendumami v rokoch 1961 a 2016. Pri vypracovaní teoretickej časti boli použité údaje z knižných zdrojov a internetových stránok inštitúcií EÚ, Európskeho parlamentu, Európskeho hospodárskeho priestoru, vlády a parlamentu Spojeného kráľovstva. Taktiež boli použité štúdie vedcov z rôznych štátov, ktorí sa vo svojich prácach zaoberali problematikou Brexitu.

Pri vypracovaní praktickej časti boli použité viaceré metódy skúmania. Medzi nich patrí komparácia, s pomocou ktorej bol porovnaný vzájomný obchod medzi Spojeným kráľovstvom a Slovenskom, a taktiež medzi Spojeným kráľovstvom a celou EÚ. Pri spracovaní obchodu Veľkej Británie pochádzala veľká časť dát z House of Commons Library. Pre zdôraznenie výsledkov boli použité grafy.

Pri analýze HDP Slovenska a ďalších dôležitých ukazovateľov boli použité údaje zo Štatistického úradu Slovenskej republiky a Eurostatu.

Pomocou dedukcie a indukcie boli témy diplomovej práce rozpracované na časti a posúdené. Bol vytvorený výsledok a záver.

3 Postavenie Slovenska vo svete

Obchodovanie je jedným z najdôležitejších odvetví hospodárstva krajiny a Slovensko nie je výnimkou. Slovenské spoločnosti môžu ako člen EÚ využívať otvorené hranice a zjednodušený colný systém zavedený na úrovni Únie.

Dovoz a vývoz zohrávajú dôležitú úlohu v blahu obyvateľstva a mnoho spoločností pôsobiacich na Slovensku má veľké portfólio dovážaného a vyvážaného tovaru, ktoré im prináša veľmi dobré zisky.

Slovenská obchodná štatistika zaraďuje krajinu zo 136 krajín na 35. miesto, pokiaľ ide o dovoz a 39. miesto, pokiaľ ide o vývoz. Slovenská obchodná bilancia sa umiestnila na 26. mieste spomedzi všetkých 136 štátov. Obchodná bilancia krajiny sa výrazne zlepšila po roku 2002, keď začala mať vzostupný trend. Slovenský štatistický úrad vydal správu, v ktorej uviedol, že dovoz Slovenska v roku 2018 dosiahol 99,7 miliárd dolárov a tým dosiahol 43. miesto na svete. Slovenský dovoz bol o 2,1 mld. USD nižší ako slovenský vývoz, s obchodným deficitom 2,0% slovenského HDP. Podiel slovenského dovozu na svete bol 0,41%.⁶⁶

3.1 Aktuálny stav hospodárstva Slovenskej republiky

Slovenská republika je jednou z krajín EÚ s najvyššou mierou hospodárskeho rastu. Krajina aktívne implementuje vnútorné reformy takmer vo všetkých oblastiach (daňový a dôchodkový systém, sociálne zabezpečenie a zamestnanosť, zdravotníctvo, vzdelávanie, verejné výdavkové systémy), štátny rozpočet je jedným z najvyváženejších medzi členskými štátmi EÚ.

Slovensko bolo v roku 2019 na 42. mieste v indexe Doing Business. Agentúra Moody's: A2 (pozitívny výhľad), Fitch Agency: A + (stabilný výhľad). Ekonomika Slovenska je orientovaná na export (96% HDP). Hlavnými zahraničnými ekonomickými partnermi Slovenska sú: Nemecko, Česká republika, Poľsko a Maďarsko. Zahraničné ekonomické priority Slovenska sa sústreďujú v krajinách EÚ (85% vývozu, 69% dovozu). Podľa Európskej komisie je hospodársky rast na Slovensku vyšší ako európsky priemer. Slovenský trh práce je vysoko vzdelaný, najbežnejšími cudzími jazykmi sú angličtina a nemčina.

⁶⁶ STATDAT. 2020 Celkový dovoz a celkový vývoz podľa kontinentov a ekonomických zoskupení krajín. In statdat.sk [online]. [cit. 25.01.2020]. Dostupné na internete: http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_INTERN/zo0004rs/v_zo0004rs_00_00_00_sk

Mzdové náklady na Slovensku sa od roku 2015 mierne zvýšili, v roku 2018 to bolo asi 10 eur / hod. Veľkosť HDP v roku 2019 je 92,3 miliárd eur, rast HDP v roku 2019 bol 3,6%, miera nezamestnanosti od roku 2010 neustále klesá, v roku 2018 to bolo 6,6 %. Miera inflácie v roku 2019 je 0,9% (2018 - 0,5%).⁶⁷

3.1.1 Ekonomické prostredie

Hnacím motorom rastu HDP na Slovensku je zvýšenie priemyselnej výroby, najmä v automobilovom priemysle (automobilka Jaguar Land Rover, Nitra, spustenie prevádzky - koniec roka 2018), ako aj zvýšenie spotreby domácností (maloobchodný segment) v dôsledku nižšej nezamestnanosti a vyšších pracovných miezd.

Kľúčové odvetvia slovenskej ekonomiky sú strojárstvo, automobilový priemysel, elektrotechnický priemysel, energetika, chemický a petrochemický priemysel, hutníctvo a spracovanie kovov, farmaceutický priemysel, potravinársky priemysel, drevospracujúci a papierenský priemysel, ľahký priemysel (textilný, keramický) a IT priemysel.

Sektory hospodárstva sú spojené najmä typom klastrov a sústreďujú sa okolo regionálnych centier. Vysoko rozvinuté vzťahy spolupráce v automobilovom priemysle, energetike, strojárstve, IT a telekomunikáciách, elektrických klastroch, ako aj v zoskupení výrobcov plastov. Podiel vývozu ťažkého priemyslu a strojárstva predstavuje 50% z celkového vývozu.

Kľúčoví súkromní zahraniční investori v slovenskej ekonomike: Volkswagen, Kia motors, Hyundai, PSA Peugeot Citroen, Jaguar Land Rover, Samsung Electronics, Sony, Whirlpool, Universal Media Corporation / Slovensko /, Henkel, SOITRON, Knauf Insulation, Kössler, Heineken, Gabor, IBM, DELL, Johnson Controls, SWEDWOOD, Siemens.

88% z celkového počtu registrovaných podnikov sú súkromné podniky: malé (do 50 osôb, ročný obrat do 5 miliónov EUR) a stredné (do 250 osôb, ročný obrat do 50 miliónov EUR).

Vysoká investičná atraktivita Slovenska spočíva v týchto faktoroch:

- nedostatočné zdaňovanie dividend a ziskov z predaja akcií;
- nízke výrobné náklady, nízke náklady na pracovnú silu;
- vysokokvalifikovaní pracovníci;
- strategická geografická poloha štátu;

⁶⁷ NAUCHNOE OBOZRENIE. 2019 Ekonomika Slovákii v sravnenii so stranami Vyshegradskoj grupy. In science-economy.ru. [online]. [cit. 25.01.2020]. Dostupné na internete: <https://science-economy.ru/ru/article/view?id=982>

- spokojnosť existujúcich investorov s tempom rozvoja;
- úplná integrácia do svetového hospodárstva;
- štátna stimulácia miestnych a zahraničných investícií.

Rast objemu investícií bude pokračovať počas celého roka 2020, a to aj v dôsledku rozširovania investičného portfólia miestnych aktérov pôsobiacich na trhu, prílevu nových zahraničných a domácich investorov a zavádzania domácich akumulovaných investícií domácností.

S cieľom stimulovať investičnú aktivitu vláda SR poskytuje podporu miestnym a zahraničným investorom v súlade s rozsahom ich činnosti v krajine. Maximálne objemy štátnej stimulácie sú určené legislatívnym rámcom EÚ a závisia od tempa hospodárskeho rozvoja regiónu, v ktorom sa investičný projekt realizuje, ako aj od súčasnej úrovne nezamestnanosti v regióne.

Výška štátnej motivácie pre investičnú činnosť sa stanovuje vo forme kompenzácie za časť nákladov na investičný projekt a predstavuje:

- daňové prázdny, výhody a preferencie;
- realizáciu pozemkov a priemyselných budov pre investičný projekt za cenu nižšiu ako je trhová cena;
- dotovanie nákupu fixných aktív (čiastočné spolufinancovanie vo forme grantov);
- dotovanie investičného projektu na vytváranie nových pracovných miest;
- subvencovanie investičného projektu investorom zvyšujúcim kvalifikáciu zamestnaného personálu.

Štátna podpora pre prílev investícií má celý rad podmienok a najčastejšie sa používa v priemyselnej výrobe, tvorbe a rozvoji technologických centier a technologických parkov, stredísk priemyselných služieb a v cestovnom ruchu.

Politika v oblasti stimulácie hospodárstva sa realizuje na vládnej a regionálnej (komunálnej) úrovni, zahŕňa:

- využívanie fondov európskych štrukturálnych fondov na stimulovanie spoločností vyvíjajúcich projekty v oblasti logistiky a infraštruktúry, ktoré pôsobia v oblasti zlepšovania životného prostredia a vykonávania výskumných činností;
- vytváranie priemyselných parkov (klastrový typ);
- uplatňovanie protimonopolných zákonov;
- uplatňovanie osobitného zákonníka o voľnej súťaži.

Regionálna podpora je dotácia výrobných nákladov na realizáciu infraštruktúrnych projektov (náklady na energiu a inžinierske siete), daňové výhody a preferencie na úrovni obcí (daň z nehnuteľností, ostatné mestské dane).

Kľúčové faktory ovplyvňujúce ekonomiku Slovenska:

- zmeny dopytu po priemyselnej výrobe na svetovom trhu;
- nízka miera rastu ekonomík členských štátov EÚ - hlavných spotrebiteľov tovaru a služieb na Slovensku;
- zmeny výmenného kurzu eura k doláru, ktoré majú vplyv na rast cien slovenských dovozov energetických zdrojov a zariadení z krajín mimo EÚ;
- zavedenie cieľ na dovoz automobilov, výrobkov a surovín z ocele a hliníka Spojenými štátmi v roku 2018.⁶⁸

3.1.2 Regulácia slobodných hospodárskych zón

Na území Slovenskej republiky nie sú žiadne slobodné ekonomické zóny (SEZ). Štátna podpora pre investorov sa poskytuje vo forme pomoci pri získaní vlastníctva pôdy a vytvorení potrebnej infraštruktúry (priemyselné parky). Vláda SR však odmietla priamo podporiť zahraničné investície a výrazne znížiť financovanie výstavby priemyselných parkov. S cieľom prilákať investorov bolo na Slovensku zorganizovaných 68 priemyselných parkov vrátane potrebných technických a logistických prvkov infraštruktúry a investorov pripravených na príchod.

Ich najväčší počet bol vytvorený v Bansko-Bystrickom (14) a Prešovskom kraji (13). Zvyšok sa distribuuje po celom Slovensku nasledovne: v Trnavskom kraji - 12, Košickom kraji - 12, Nitrianskom kraji - 4, Trenčianskom kraji - 4, Žilinskom kraji - 3, Bratislavskom kraji - 0 (Bratislavský kraj bol úplne stiahnutý z investičných programov vďaka významnému hospodárskemu rozvoju v porovnaní s ostatnými regiónmi SR).

Organizáciou kontrolujúcou rozvoj priemyselných parkov a zón, ktorým boli udelené dotácie z Ministerstva hospodárstva SR a nenávratné finančné prostriedky EÚ, bola na základe uznesenia z 27. septembra 2012 menovaná MH Invest.

Výhradným a úplným vlastníkom spoločnosti je Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky. Vyhláškou Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky č. 5/2007 z 8. novembra

⁶⁸ SHCHERBAKOVA J. 2018 Neprostoĵ put Slovackoj respubliky v Evropejskij sojuz. In cyberleninka.ru. [online]. [cit. 25.01.2020]. Dostupné na internete: <https://cyberleninka.ru/article/n/neprostoĵ-put-slovatskoy-respubliki-v-evropejskiy-soyuz/viewer>

2007 a jej neskoršími zmenami a doplneniami bola spoločnosť oprávnená zapojiť sa do výstavby a projektovania priemyselných parkov s cieľom podporovať rozvoj a konkurencieschopnosť regiónov Slovenska, uľahčovať a zlepšovať podnikateľské prostredie a zvyšovať počet pracovných miest.

Vláda Slovenskej republiky na podporu rozvoja regiónov a na prilákanie priamych zahraničných investícií využíva nástroj poskytovania neodvolateľných finančných zdrojov z európskych fondov na výstavbu, obnovu a rekonštrukciu infraštruktúry a priemyselných parkov.

Európska komisia tiež prijala nový Program rozvoja vidieka pre Slovensko. Na tieto účely sa z rôznych štrukturálnych európskych fondov pridelí 1,5 miliardy EUR. Program je navrhnutý na 7 rokov. SR do konca roku 2020 pošle viac ako 500 miliónov EUR na projekty rozvoja infraštruktúry v regiónoch. Dlhodobý program sa v republike výrazne rozvinie najpokrokovejšími metódami poľnohospodárskej činnosti vo viac ako 1000 vidieckych sídlach.

Hlavnú úlohu pri implementácii štátnej investičnej politiky v Slovenskej republike má Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO). SARIO je organizácia štátneho rozpočtu zriadená Ministerstvom hospodárstva Slovenskej republiky na príkaz ministra hospodárstva Slovenskej republiky. Výdavky štátneho rozpočtu na financovanie SARIO sa zohľadňujú v štruktúre výdavkov na údržbu Ministerstva hospodárstva SR. V oblasti rozvoja a podpory investícií a obchodu SARIO:

- propaguje podnikateľské prostredie a výhody investovania v Slovenskej republike;
- priťahuje investorov, podporuje podnikanie v priemyselných parkoch,
- strategické investičné zóny s cieľom modernizácie, zvýšenia efektívnosti hospodárstva Slovenskej republiky a zvýšenia vývozu hotových výrobkov;
- podporuje vývoz a dovoz slovenského tovaru, stará sa o zvýšenie konkurencieschopnosti slovenského tovaru;
- poskytuje poradenstvo slovenským a zahraničným investorom;
- organizuje semináre, výstavy, konferencie a iné verejné podujatia zamerané na rozvoj investícií a obchodu;
- organizuje každoročnú súťaž "Najlepší vývozca SR";
- vydáva v tuzemsku a zahraničí materiály o podnikaní v Slovenskej republike;
- spravuje databázu klientov agentúr a využíva ďalšie databázy odborníkov potrebné na splnenie úloh.

3.2 Slovensko a Spojené kráľovstvo

Slovensko sa snaží udržiavať úzke obchodné vzťahy so Spojeným kráľovstvom. Angličtina je všeobecne akceptovaná ako obchodný jazyk a na Slovensku pôsobí viac ako 100 spoločností zo Spojeného kráľovstva. Tesco je popredný slovenský maloobchod a jeden z hlavných zamestnávateľov v krajine. Medzi ďalších významných investorov zo Spojeného kráľovstva patria JLR, GlaxoSmithKline, Shell, CP Holdings, Wood Group, Arlington, Tate a Lyle, BAE Systems a Allen a Overy.

Britskí obchodní poradcovia na Slovensku identifikovali konkrétne príležitosti pre britské podniky v nasledujúcich odvetviach.⁶⁹

3.2.1 Automobilový priemysel

Minulý rok 2018 bolo na Slovensku vyrobených viac ako milión automobilov! V súčasnosti sú na Slovensku zastúpené 4 hlavné automobilové koncerny: Volkswagen Slovakia, Kia Motors Slovakia, PSA Group (PEUGEOT CITROËN) Slovakia, Jaguar Land Rover. Podľa celkových údajov za minulý rok vyrobili vyše 1 080 000 automobilov, čo bol rekord v histórii Slovenska.

Ďalej, s odkazom na štatistiku, chceme poznamenať, že v absolútnom peňažnom vyjadrení z celkovej produkcie vyrobenej na Slovensku v roku 2018 - 46,8% tvorili automobily, zatiaľ čo výroba automobilov predstavovala 35% z celkového priemyselného vývozu Slovenska. Už niekoľko rokov je Slovensko na čele svetového rebríčka v počte vyrobených automobilov na 1 000 ľudí. V roku 2018 to bolo na úrovni 198 automobilov na 1 000 ľudí. V roku 2017 bol tento ukazovateľ na úrovni 190 automobilov na 1 000 obyvateľov.

Závod skupiny PSA v Trnave skončil minulý rok s 5% zvýšením výroby, už siedmy rok po sebe. Za posledný rok bolo z montážnej linky závodu vyrobených celkom 352 082 vozidiel. Podľa poslednej zverejnenej výročnej správy spoločnosti je plánovaný objem výroby do roku 2020 370 000 automobilov.

V Žiline sa nachádza automobilka Kia Motors Slovakia. Závod začína svoju históriu na Slovensku položením prvého kameňa na výstavbu automobilového závodu v apríli 2004. Výroba v závode bola zahájená v lete 2006. V minulom roku tento závod aktualizoval zostavu automobilov zostavených na Slovensku a na jeho montážnej linky vyrobil celkom 333 000 vozidiel.

⁶⁹ DEPARTMENT FOR INTERNATIONAL TRADE. 2019 Exporting to Slovakia. In great.gov.uk [online]. [cit. 25.01.2020]. Dostupné na internete: <https://www.great.gov.uk/markets/slovakia/>

V hlavnom meste Slovenska v Bratislave, v oblasti Devínska Nová Ves, sa nachádza závod Volkswagen Slovakia. História Volkswagen na Slovensku siaha do roku 1991! Spočiatku to bol spoločný podnik s Bratislavským automobilovým závodom s 20% účasťou. Neskôr v roku 1999 spoločnosť Volkswagen odkúpila tento podiel. Výroba automobilov sa začala v roku 1992 s Volkswagen Passat Variant. Neskôr sa začali vyrábať modely Volkswagen Golf, Volkswagen Polo, Seat Ibiza a Škoda Octavia. V roku 2002 Audi Q7 doplnila ponuku automobilov vyrobených v Bratislave. Od roku 2011 bol v závode uvedený na trh hybridný model Volkswagen Touareg. V minulom roku bola modelová škála všetkých SUV vyrábaných v tomto závode aktualizovaná a rozšírená na výrobu modelu Audi Q8. Vďaka tomu sa závod za posledný rok môže pochváliť výrobou 408 208 vozidiel.

Je tiež potrebné poznamenať, že 130 000 ľudí pracuje priamo v automobilovom priemysle na Slovensku, nehovoriac o nepriamom zamestnaní.⁷⁰

3.2.2 Zdravotná starostlivosť

Zdravotníctvo na Slovensku má vlastnosti systémov Bismarck, Beveridge a National Health Insurance. Povinné príspevky na zdravotnú starostlivosť, ktoré súvisia s príjmami, sa vyplácajú vybranej zdravotnej poisťovni. 4% platí zamestnanec a 10% zamestnávateľ. Samostatne zárobkovo činné osoby musia platiť všetkých 14%. Vláda platí za tých, ktorí nepracujú, sadzbu 4,9% priemerného príjmu. Viac ako 98% populácie je krytých zdravotným poistením. Existujú tri zdravotné poisťovne, jedna vo vlastníctve vlády, ktorá poistí 65% obyvateľstva. Nárok na ošetrovanie nie je ovplyvnený výškou príspevkov.

Slovenská vláda sa zamerala na reštrukturalizáciu a modernizáciu národného systému zdravotnej starostlivosti vrátane výstavby novej univerzitnej nemocnice, ktorá sa má otvoriť v roku 2023/2024. O odborné znalosti britských spoločností sa v tomto sektore naďalej žiada.

3.2.3 Finančný sektor

Slovenské odvetvie finančných služieb je stabilné a rozširuje sa, pričom rastie dopyt po špecializovaných britských službách. Spoločnosti v Spojenom kráľovstve môžu očakávať, že nájdu celý rad príležitostí v sektore Fintech a poskytovaní poradenských služieb v oblasti riadenia.

⁷⁰ SLOVAKINVEST. 2019 Avtomobilnaja otrasl v Slovaki. In slovakinvest.ru [online]. [cit. 25.01.2020]. Dostupné na internete: <http://slovakinvest.ru/ReadNews.aspx?n=Avtomobilnaya-otrasl-v-Slovaki>

Slovenské banky a poisťovne hľadajú inovatívne riešenia v oblastiach, ako sú skúsenosti zákazníkov, okamžité platby, riešenia v oblasti poisťovacích a regulačných technológií, softvér proti praniu špinavých peňazí a otvorené bankové projekty. Sú tiež otvorené najnovším inováciám v oblasti investičných technológií, riadenia rizík a ekologických technológií.

Na Slovensku rastie dopyt po odborných znalostiach Spojeného kráľovstva v oblasti finančných služieb, najmä v súvislosti s transformáciou a modernizáciou bankových systémov. Spoločnosti zo Spojeného kráľovstva ponúkajú celý rad možností na poskytovanie špecializovaných produktov a služieb. Na Slovensku majú osobitný význam spoločnosti, ktorých odborné znalosti spočívajú v záťažových testoch bánk, produktoch kapitálových trhov vysporiadaných v Spojenom kráľovstve (najmä poisťovacích a podielových fondoch), finančnom vzdelávaní a poradenstve a produktoch ekologického financovania.

3.3 Vývoj obchodu medzi Spojeným kráľovstvom a Európskou úniou

Keď hovoríme o obchode a službách, najdôležitejším partnerom Spojeného kráľovstva je Európska únia. Za posledné roky však môžeme sledovať zníženie podielu EÚ na dovoze a vývoze zo Spojeného kráľovstva. Tak v roku 1992 export zo Spojeného kráľovstva do štátov EÚ predstavoval 53,8% z celkového exportu. V roku 2015 tento ukazovateľ dosiahol svojej zatiaľ najnižšie hodnoty 42,4%. Najväčšie tovarové skupiny pre export sú: motorové vozidlá a ich súčasti (18,3 mld. libier 11,2% z celkového exportu), ropa a ropné produkty (15 mld. libier 9,2% z celkového exportu) a farmaceutické výrobky (12,8 mld. libier 7,8% z celkového exportu). Vývoj zahraničného obchodu za obdobie od roku 1999 môžeme vidieť v tabuľke 6 a grafe 2.

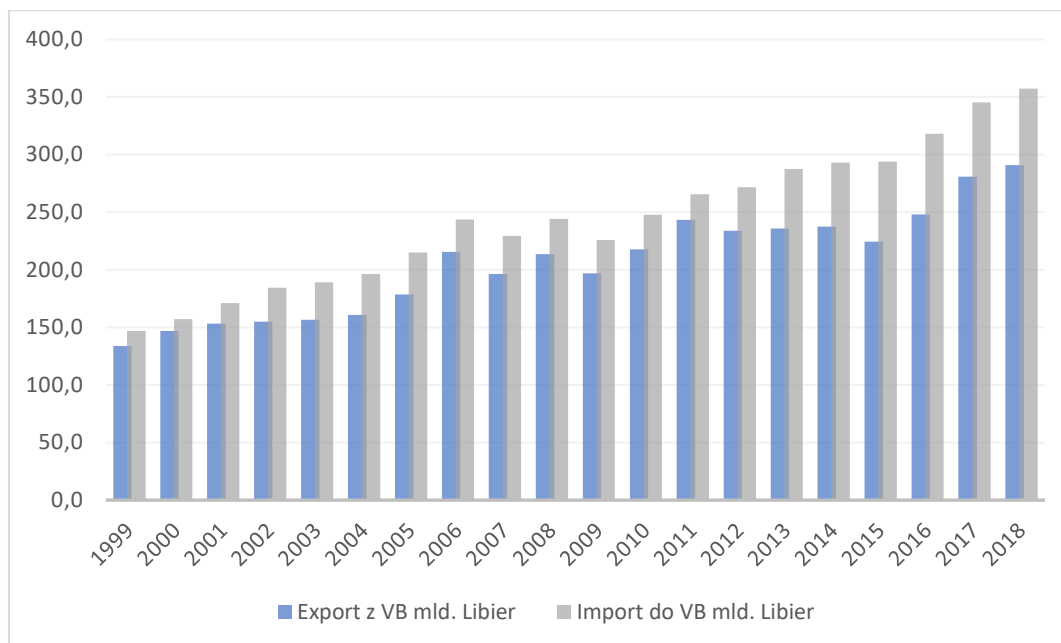
Tabuľka 6 Obchod medzi Spojeným kráľovstvom a členskými štátmi EU

Rok	Export zo Spojeného kráľovstva		Import do Spojeného kráľovstva	
	mld. libier	% z celkového	mld. libier	% z celkového
1999	133,9	53,8%	147,0	55,9%
2000	146,8	53,2%	157,3	53,3%
2001	153,2	53,7%	171,1	55,1%
2002	155,1	54,0%	184,5	58,1%
2003	156,5	52,2%	189,2	57,7%
2004	160,7	51,3%	196,4	56,6%
2005	178,6	51,2%	214,9	56,2%
2006	215,6	53,9%	243,7	56,7%
2007	196,5	50,2%	229,4	54,4%
2008	213,6	49,8%	244,2	52,7%
2009	196,9	48,3%	225,8	52,1%
2010	217,7	48,1%	247,8	51,1%
2011	243,3	47,7%	265,7	50,6%
2012	233,8	45,6%	271,8	51,0%
2013	235,8	44,2%	287,5	51,7%
2014	237,6	44,8%	293,0	52,6%
2015	224,5	42,4%	294,0	52,8%
2016	248,0	43,7%	318,2	53,0%
2017	280,9	44,7%	345,4	52,8%
2018	291,0	45,3%	357,4	52,6%

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov House of Commons Library

Nasledujúci graf 2 je vytvorený na základe tabuľky 6 a poskytuje prehľad zmeny exportu a importu zo Spojeného kráľovstva do EU v miliardách libier.

Na grafe môžeme vidieť import a export, s výnimkou niekoľkých rokov, v peňažnom vyjadrení. Ich hodnoty sa každoročne zvyšujú, ale percentuálny podiel na celkovej hodnote je čoraz nižší.

Graf 2 Vzájomný obchod Európskej únie a Spojeného kráľovstva 1999-2018.

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov House of Commons Library

Pri vyznačovaní hlavných obchodných partnerov Spojeného kráľovstva je potrebné mať na pamäti, že je veľmi dôležitá veľkosť ekonomiky a jej vzdialenosť. Najväčšími ekonomikami a zároveň aj významnými partnermi pre Spojené kráľovstvo sú USA a Čína. Z pohľadu vzdialenosti je strategickým partnerom Írsko. So všetkými vyššie spomenutými štátmi ma Spojené kráľovstvo aktívne saldo na rozdiel od najväčších ekonomík EÚ, čo môžeme vidieť v tabuľke 7.

Najvýznamnejšími partnermi sú Nemecko a Holandsko. Najväčšie záporné saldo má v roku 2018 Spojené kráľovstvo s Nemeckom (-22,6 mld. libier), Španielskom (-13,9 mld. libier) a Belgickom (-9,9 mld. libier). Celkové saldo so všetkými 28 štátmi EÚ je pre Spojené kráľovstvo -66,4 mld. libier.

Tabuľka 7 Obchod Spojeného kráľovstva s jednotnými štátmi EÚ za rok 2018.

	Export		Import		Bilancia
	mld. libier	% z celkového	mld. libier	% z celkového	mld. libier
Rakúsko	3,2	0,5%	5,1	0,7%	-1,9
Belgicko	19,1	3,0%	29,0	4,3%	-9,9
Bulharsko	1,0	0,2%	1,2	0,2%	-0,2
Chorvátsko	0,5	0,1%	0,8	0,1%	-0,3
Cyprus	1,3	0,2%	1,2	0,2%	0,1
Česká republika	3,2	0,5%	6,7	1,0%	-3,5
Dánsko	6,8	1,1%	8,3	1,2%	-1,5
Estónsko	0,3	0,0%	0,3	0,0%	0,1
Fínsko	2,8	0,4%	3,1	0,5%	-0,3
Francúzsko	41,7	6,5%	44,4	6,5%	-2,7
Nemecko	56,0	8,7%	78,6	11,6%	-22,6
Grécko	2,7	0,4%	3,9	0,6%	-1,2
Maďarsko	2,2	0,3%	3,6	0,5%	-1,4
Írsko	35,1	5,5%	21,6	3,2%	13,5
Taliansko	20,7	3,2%	25,6	3,8%	-4,9
Lotyšsko	0,6	0,1%	1,0	0,1%	-0,4
Litva	0,7	0,1%	1,2	0,2%	-0,5
Luxembursko	4,9	0,8%	3,0	0,4%	1,9
Malta	1,1	0,2%	0,7	0,1%	0,4
Holandsko	44,3	6,9%	49,3	7,2%	-5,0
Poľsko	7,9	1,2%	13,5	2,0%	-5,6
Portugalsko	3,0	0,5%	5,9	0,9%	-2,9
Rumunsko	2,3	0,4%	3,5	0,5%	-1,2
Slovensko	0,9	0,1%	2,7	0,4%	-1,8
Slovinsko	0,4	0,1%	0,5	0,1%	0,0
Španielsko	18,0	2,8%	31,9	4,7%	-13,9
Švédsko	10,3	1,6%	11,1	1,6%	-0,7
Total EU28	291,0	45,3%	357,4	52,6%	-66,4

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov House of Commons Library

V roku 2018 boli cestné vozidlá najväčšou skupinou exportných tovarov Spojeného kráľovstva do EÚ s hodnotou 18,3 miliárd libier, čo je 11,2% od celkového exportu zo Spojeného kráľovstva do EÚ a 64% všetkých vývozov vozidiel zo Spojeného kráľovstva.

Ďalšie britské skupiny exportných tovarov do EÚ sú ropa a ropné produkty v hodnote 15 miliárd libier (9,2% vývozu tovaru do EÚ) a lieky a farmaceutické výrobky v hodnote 12,8 miliárd libier (7,8% všetkých vývozov tovaru do EÚ).

Tabuľka 8 Top 10 tovarových skupín exportu do EÚ, 2018

	mld. libier	% z celkového
Cestné vozidlá	18,3	11,2%
Ropa, ropné produkty	15,0	9,2%
Lieky a farmaceutické výrobky	12,8	7,8%
Ostatné dopravné zariadenia	8,8	5,4%
Rôzne výrobky	8,3	5,1%
Elektrické stroje a prístroje	6,4	3,9%
Všeobecné priemyselné stroje	6,4	3,9%
Stroje na výrobu energie	6,2	3,8%
Odevy a odevné doplnky	5,3	3,2%
Organické chemikálie	4,6	2,8%

Zdroj: *Vlastné spracovanie na základe údajov House of Commons Library*

V roku 2018 boli cestné vozidlá najväčším dovozom Spojeného kráľovstva z EÚ v hodnote 47 miliárd libier, čo je 17% všetkých dovozov tovaru do Spojeného kráľovstva z EÚ a 43% zo všetkých dovozov cestných vozidiel do Spojeného kráľovstva. Ďalší britský dovoz tovaru z EÚ zahŕňal lieky a farmaceutické výrobky v hodnote 18 miliárd libier (7% dovozu tovaru z EÚ) a elektrické stroje a zariadenia v hodnote 11 miliárd libier (4% všetkých vývozov tovaru z EÚ).

Tabuľka 9 Top 10 tovarových skupín importu z EU, 2018

	mld. libier	% z celkového
Cestné vozidlá	46,5	17,4%
Lieky a farmaceutické výrobky	17,7	6,7%
Elektrické stroje a prístroje	11,4	4,3%
Rôzne výrobky	10,5	4,1%
Všeobecné priemyselné stroje a zariadenia	10,1	3,8%
Telekomunikačné a zvukové záznamové zariadenia	9,9	3,7%
Kancelárske stroje	8,2	3,1%
Ropa, ropné produkty	8,0	3,0%
Stroje a zariadenia na výrobu energie	7,8	2,9%
Výrobky z kovu	7,6	2,8%

Zdroj: *Vlastné spracovanie na základe údajov House of Commons Library*

Spojené kráľovstvo od roku 1999 zaznamenáva každý rok s EÚ obchodný deficit s tovarom.

3.3.1 Vzájomný obchod SR zo Spojeným kráľovstvom od roku 2014

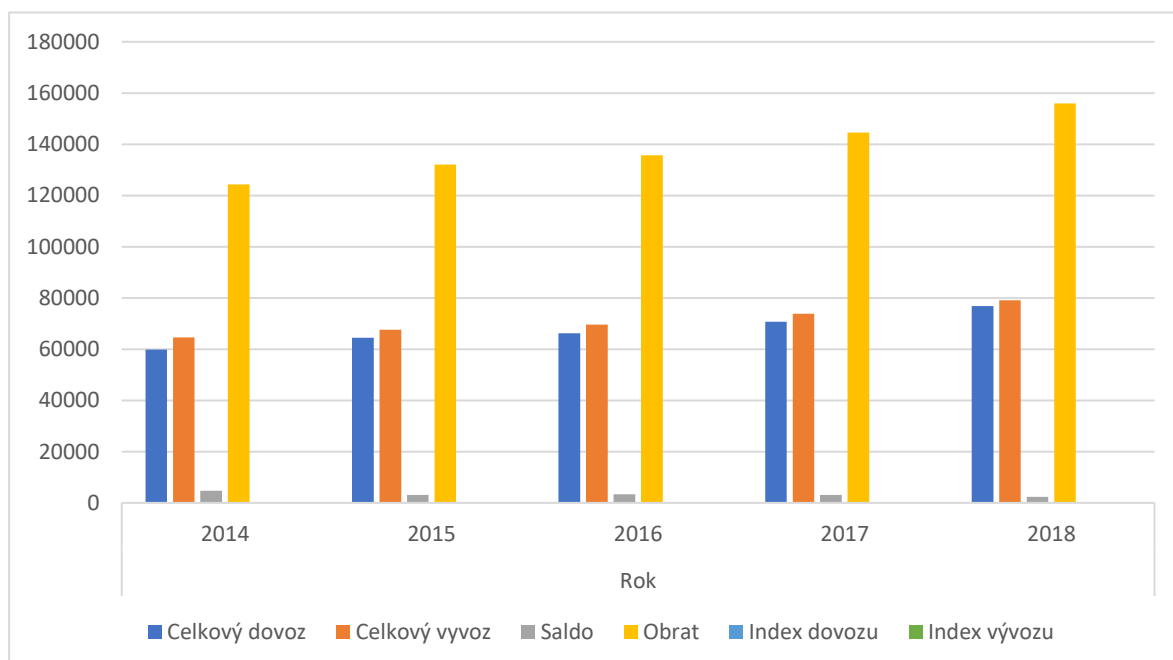
V tabuľke 10 sú údaje o celkovom dovoze a vývoze Slovenskej republiky za roky 2014-2018. Na grafe 3, ktorý je vytvorený podľa údajov tabuľky 10, môžeme vidieť, že ekonomika Slovenskej republiky je orientovaná na export o čom svedčí kladne saldo obchodnej bilancie. Tak najväčší rast dovozu (6057 mil. EUR), vývozu (5293 mil. EUR) a obratu (11350 mil. EUR) bol zaznamenaný v roku 2018 v porovnaní s rokom 2017.

Tabuľka 10 Export a import SR 2014-2018 v mil. EUR.

Ukazovateľ	Rok				
	2014	2015	2016	2017	2018
Celkový dovoz	59793	64447	66188	70778	76835
Celkový vývoz	64565	67607	69555	73852	79145
Saldo	4773	3160	3367	3074	2309
Obrat	124358	132054	135742	144630	155980
Index dovozu	100,4	107,8	102,7	106,9	108,6
Index vývozu	100,7	104,7	102,9	106,2	107,2

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov Štatistického úradu SR

Graf 3 Export a import SR 2014-2018 v mil. EUR.

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov Štatistického úradu SR

Čo sa týka komoditnej štruktúry exportu a importu, ako vidíme v tabuľke 11, najväčší podiel na celkovom exporte a importe za posledné roky majú stroje a zariadenia a to 49,05% z

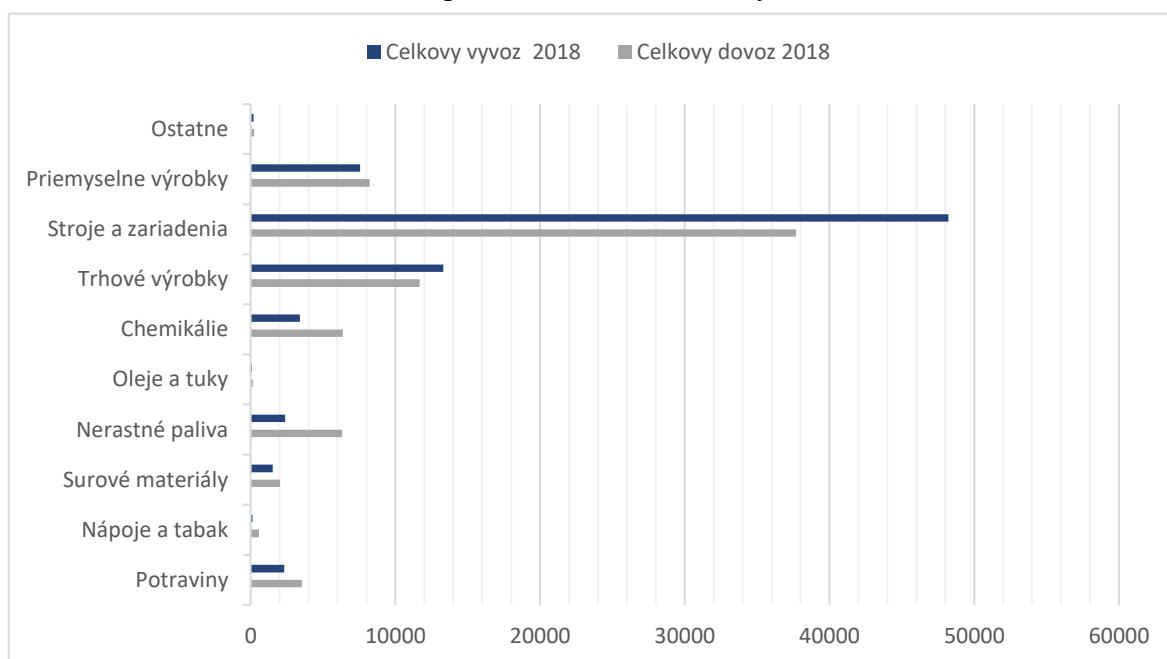
celkového dovozu a 60,93% z celkového vývozu za rok 2018. Na druhom mieste podľa dôležitosti sú s veľkým rozdielom trhové výrobky a to 15,19% z celkového dovozu a 16,83% z celkového vývozu za rok 2018. Rozdiel medzi tovarovými skupinami je dobre zvýraznený na grafe 4.

Tabuľka 11 Komoditná štruktúra podľa tried nomenklatúry za rok 2017 a 2018 v mil. EUR.

Kód SITC	Triedy SITC	Celkový dovoz				Celkový vyvoz			
		2017		2018		2017		2018	
	SPOLU	70778	%	76835	%	73852	%	79145	%
0	Potraviny	3377	4,77	3537	4,60	2380	3,22	2323	2,94
1	Nápoje a tabak	496	0,70	572	0,74	99	0,13	124	0,16
2	Surové materiály	1939	2,74	2046	2,66	1368	1,85	1 523	1,92
3	Nerastné paliva	5387	7,61	6333	8,24	2467	3,34	2388	3,02
4	Oleje a tuky	136	0,19	146	0,19	66	0,09	78	0,10
5	Chemikálie	6269	8,86	6369	8,29	3240	4,39	3404	4,30
6	Trhové výrobky	10905	15,41	11669	15,19	12700	17,20	13317	16,83
7	Stroje a zariadenia	33818	47,78	37686	49,05	44329	60,02	48225	60,93
8	Priemyselné výrobky	8193	11,58	8235	10,72	7035	9,53	7557	9,55
9	Ostatné	256	0,36	241	0,31	169	0,23	206	0,26

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov Štatistického úradu SR

Graf 4 Komoditná štruktúra podľa tried nomenklatúry za rok 2018 v mil. EUR

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov Štatistického úradu SR

Spojené kráľovstvo patrí medzi dôležitých obchodných partnerov Slovenskej republiky. Ako vidíme v tabuľke 12, Spojené kráľovstvo patrí do prvej desiatky najväčších exportérov slovenských tovarov a do pätnástky najvýznamnejších dovozných destinácií.

Tabuľka 12 Zahraničný obchod Slovenskej republiky 2014-2018.

		2014		2015		2016		2017		2018	
		Celkový vývoz spolu	64565	%	67607	%	69555	%	73852	%	79145
1	Nemecko	14139	21,90	15110	22,35	15227	21,89	15259	20,66	17547	22,17
2	Česka republika	8147	12,62	8281	12,25	8175	11,75	8460	11,46	9299	11,75
3	Poľsko	5287	8,19	5604	8,29	5321	7,65	5713	7,74	6055	7,65
4	Francúzsko	3124	4,84	3631	5,37	4218	6,06	4644	6,29	5002	6,32
5	Maďarsko	4258	6,59	4131	6,11	4164	5,99	4855	6,57	4765	6,02
6	Rakúsko	3928	6,08	4071	6,02	3987	5,73	4470	6,05	4562	5,76
7	Taliansko	2930	4,54	3051	4,51	3381	4,86	4468	6,05	4557	5,76
8	Spojené kráľovstvo	3166	4,90	3538	5,23	3731	5,36	3464	4,69	3537	4,47
	Celkový dovoz spolu	59793		64447		66188		70778		76835	
1	Nemecko	9239	15,45	10037	15,57	11179	16,89	11929	16,85	13707	17,84
2	Česká republika	6398	10,70	7073	10,97	6969	10,53	7344	10,38	7855	10,22
3	Čína	4878	8,16	5648	8,76	5567	8,41	5268	7,44	4584	5,97
4	Ruská federácia	4714	7,88	3999	6,21	3261	4,93	3643	5,15	4561	5,94
5	Kórejská republika	4433	7,41	4227	6,56	3838	5,80	4023	5,68	4492	5,85
6	Poľsko	2999	5,02	3298	5,12	3526	5,33	3837	5,42	4288	5,58
7	Maďarsko	2901	4,85	3218	4,99	3150	4,76	3406	4,81	3590	4,67
8	Taliansko	1993	3,33	2168	3,36	2216	3,35	2388	3,37	2661	3,46
9	Rakúsko	1555	2,60	1728	2,68	1982	2,99	2164	3,06	2390	3,11
10	Francúzsko	1774	2,97	1996	3,10	1972	2,98	2250	3,18	2380	3,10
11	Španielsko	733	1,23	833	1,29	955	1,44	1104	1,56	1199	1,56
12	Rumunsko	810	1,35	865	1,34	847	1,28	934	1,32	1128	1,47
13	Holandsko	751	1,26	909	1,41	980	1,48	1020	1,44	1113	1,45
14	Spojené kráľovstvo	619	1,04	738	1,15	824	1,24	902	1,27	923	1,20

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov Štatistického úradu SR

Ako je znázornené v tabuľke 12, podiel Spojeného kráľovstva na slovenskom zahraničnom obchode je relatívne nízky a Spojené kráľovstvo je ôsmym najdôležitejším vývozným partnerom pre Slovenskú republiku. Spojené kráľovstvo v roku 2017 predstavovalo 5,5% z celkového vývozu Slovenska a 1,6% z dovozu Slovenska. V posledných rokoch však britský podiel na slovenskom zahraničnom obchode rýchlo rastie. Vývoz je mimoriadne úspešný, jeho tempo je takmer dvakrát rýchlejšie ako celkový vývoz zo Slovenska za posledných 5 rokov. Na druhej strane, rast dovozu zo Spojeného kráľovstva bol podobný rastu celkového dovozu v rokoch 2012 - 2017. Napriek relatívne malému podielu na celkovom

zahraničnom obchode je obchodná bilancia Slovenska s Britániou na rok 2017 druhá najväčšia, so sumou 2,9 miliardy EUR, hneď za Nemeckom.

Obchodnú bilanciu Slovenskej republiky so Spojeným kráľovstvom môžeme sledovať na grafe 5.

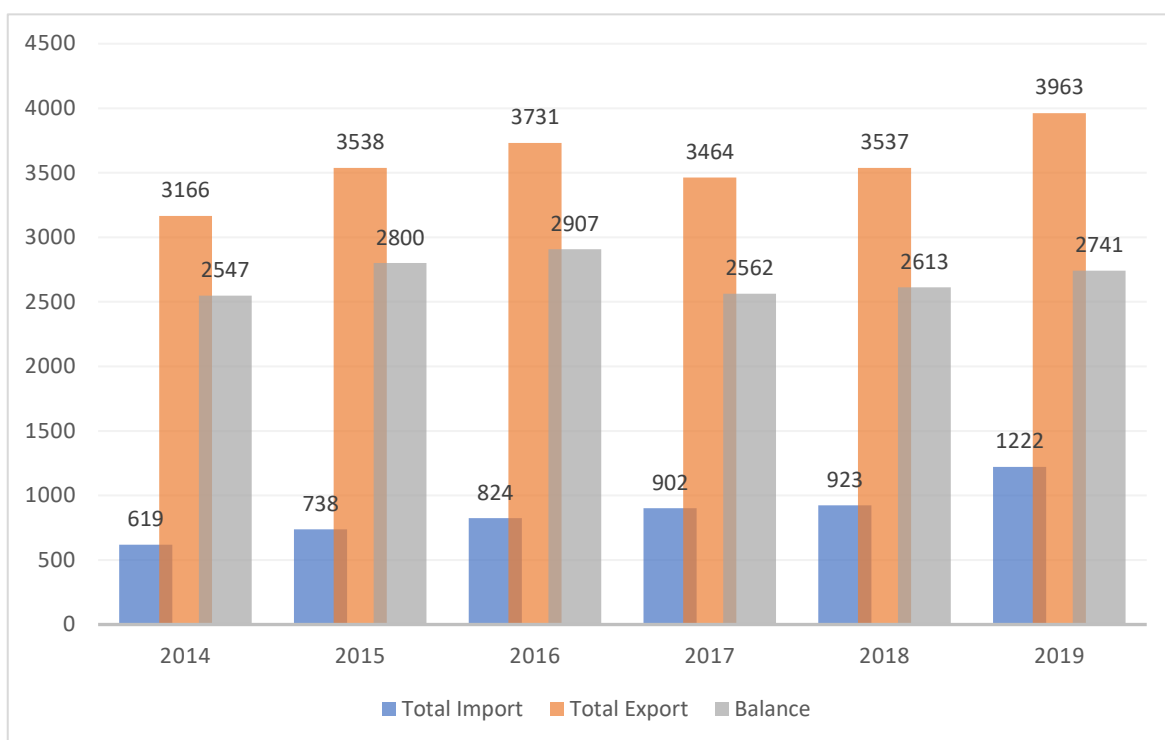
V roku 2019 sa do Slovenskej republiky doviezol tovar v hodnote 79362 mil. EUR, pri medziročnom raste o 3,3 %. Ako môžeme vidieť na grafe 3, za posledných 6 rokov dovoz zo Spojeného kráľovstva výrazne vzrástol. Najväčší rast bol zaznamenaný v roku 2019, v porovnaní s predošlým 2018 rokom, import vzrástol o 299 miliónov eur. Toto zvýšenie, okrem všeobecnej nestability v ekonomickom prostredí, je možné vysvetliť panikou ohľadom Brexitu a celkovo neistotou v súvislosti s ďalším vzájomným obchodom medzi Spojeným kráľovstvom a EÚ.

Zo Slovenskej republiky sa v roku 2019 vyviezol tovar v hodnote 80459 mil. EUR. V porovnaní s rokom 2018 sa zvýšil celkový vývoz o 1,7 %. Celková hodnota exportovaných tovarov do Spojeného kráľovstva je skoro štyrikrát vyššia ako hodnota dovozu. V roku 2019 bol vývoz do Spojeného kráľovstva na úrovni 3963 mil. EUR. V porovnaní s rokom 2018 bol zaznamenaný rast o 390 mil. EUR, čo stanovuje 12,1% v percentuálnej hodnote.

Celkové saldo zahraničného obchodu Slovenskej republiky za rok 2019 bolo aktívne a dosiahlo 1097 mil. EUR (o 1 212,1 mil. EUR nižšie ako za rok 2018). Spojené kráľovstvo patrí k štátom, s ktorými má Slovensko najvyššie aktívne saldo. Na prvom mieste je Nemecko (5119 mil. EUR), za ním je Francúzsko (2883 mil. EUR), tretie miesto patrí Spojenému kráľovstvu (2741 mil. EUR) a ďalším štátom je susedné Rakúsko (1963 mil. EUR). Ako môžeme vidieť, rozdiel medzi Spojeným kráľovstvom a Francúzskom je iba 142 mil. EUR. Keďže rozdiel medzi susedným Rakúskom, distribúcia do ktorého je oveľa jednoduchšia, a Spojeným kráľovstvom je 778 mil. EUR.

Ako je uvedené na grafe 5, v období od roku 2014 do roku 2019 vykazuje vzájomný obchod rastúci trend (vývoz asi 11% a dovoz asi 8%), zatiaľ čo prebytok obchodnej bilancie na Slovensku sa neustále zvyšuje. V roku 2017 dosiahol slovenský vývoz do Spojeného kráľovstva 4,2 mld. EUR a dovoz 1,2 mld. EUR.

Graf 5 Obchod Slovenskej republiky so Spojeným kráľovstvom za roky 2014 - 2019 v mil. EUR

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej Republiky

Tradičnými exportnými položkami zo Slovenska do Spojeného kráľovstva sú vozidlá, elektrické stroje, minerálne palivá a chemikálie. Tieto štyri komoditné skupiny tvoria viac ako 80% slovenského vývozu do Spojeného kráľovstva. Najviac vyvázaným tovarom sú autá, ktoré tvoria takmer polovicu celkového vývozu SR do Spojeného kráľovstva. V komoditnej štruktúre dovozu zo Spojeného kráľovstva dominujú palivá, stroje a elektronika. Najväčší podiel na dovoze tvoria minerálne palivá a oleje, elektrické zariadenia a farmaceutické výrobky.

Čo sa týka komoditnej štruktúry, zo Slovenskej republiky do Spojeného kráľovstva sa najviac vyvážajú stroje a prepravné zariadenia (2820 mil. EUR za rok 2018), trhové výrobky (329 mil. EUR za rok 2018) a priemyselné výrobky (240 mil. EUR za rok 2018). Slovensko importuje zo Spojeného kráľovstva taktiež stroje a prepravné zariadenia (348 mil EUR za rok 2018), chemikálie (165 mil. EUR za rok 2018), trhové výrobky (148 mil. EUR za rok 2018) a priemyselné výrobky (132 mil. EUR za rok 2018). Celkový obchod Slovenska so Spojeným kráľovstvom podľa tried nomenklatúry SITC Rev. 4 môžeme vidieť v tabuľke 13.

Triedy nomenklatúry SITC Rev. 4:

8 Priemyselné výrobky

7 Stroje a prepravné zariadenia

6 Trhové výrobky

- 5 Chemikálie
- 4 Oleje a tuky
- 3 Nerastné palivá
- 2 Surové materiály
- 1 Nápoje
- 0 Potraviny a živé zvieratá

Tabuľka 13 Obchod Slovenska so Spojeným kráľovstvom podľa tried nomenklatúry SITC Rev. 4 v mil. EUR

Celkový dovoz	0	1	2	3	4	5	6	7	8
2014	16	8	5	1	0	163	124	204	97
2015	22	8	2	11	2	172	130	266	122
2016	26	11	3	3	0	183	117	313	137
2017	25	10	4	5	1	169	165	349	135
2018	25	8	9	25	0	165	148	348	132
Celkový vývoz	0	1	2	3	4	5	6	7	8
2014	56	0	11	2	5	93	257	2455	286
2015	58	0	11	0	2	98	329	2730	310
2016	61	1	11	0	1	100	341	2962	245
2017	56	1	13	0	0	91	344	2724	235
2018	46	2	15	0	0	76	329	2820	240

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky

V roku 2018 podľa údajov Štatistického úradu⁷¹ Slovensko exportovalo celkovo strojov v hodnote 48225 mil. EUR a dovezlo v hodnote 37686 mil. EUR. Do Spojeného kráľovstva smerovalo 5,84% všetkých tovarov tejto triedy, dovoz – 0,92%⁷². Aj keď sa tieto čísla nezdarujú veľmi veľké, hrozba Brexitu spočíva v niečom inom.

Je jasné, že Brexit ovplyvní slovenskú ekonomiku a najmä automobilový priemysel, ktorý môže prísť o viac ako 53 miliónov eur.⁷³ Najviac by zmeny mala pocítiť fabrika KIA v Žiline, ktorá každoročne vyváža do Spojeného kráľovstva okolo 17% svojej produkcie.

⁷¹ STATISTICKÝ URAD SR. 2019. Vývoj zahraničného obchodu Slovenskej Republiky 2014 – 2018. in slovak.statistics.sk [online]. 2020 [cit. 2020-03-24] Dostupné na internete : <https://www7.statistics.sk/PortalTraffic/fileServlet?Dokument=ab97ffd4-b154-4205-a1d9-fbd7c3297c8b>

⁷² Vlastné výpočty na základe údajov Štatistického úradu Slovenskej republiky.

⁷³ HOSPODARSKE NOVINY. 2019. Dvesto miliónov. To je náš účet za tvrdý Brexit. In finweb.hnonline.sk. [online]. 2020 [cit. 2020-03-24] Dostupné na internete : <https://finweb.hnonline.sk/zahranicna-ekonomika/1907138-dvesto-milionov-to-je-nas-ucet-za-tvrdy-brexit>

Preorientovanie sa na iné trhy je jedným zo spôsobov riešenia tejto situácie, ale tento proces nikdy neprebíha rýchlo a lacno.

V Spojenom kráľovstve by sa pre 10% clo pravdepodobne znížil záujem o automobily dovážané z iných krajín. Ako poznamenal hovorca ministerstva hospodárstva Maroš Stano “*Z hľadiska Slovenska, ako exportne orientovanej ekonomiky, je nutné nastaviť čo najlepšie podmienky pre export automobilového priemyslu, keďže nejde len o priamy export, ide taktiež o dodávky autodiélov do ostatných krajín EÚ, odkiaľ sú následne kompletne autá vyvážané do Spojeného kráľovstva*”⁷⁴

Základným ekonomickým dopadom Brexitu na slovenskú ekonomiku by mohlo byť ekonomické spomalenie rastu HDP. Je možné očakávať spomalenie rastu slovenského HDP z jednej desatiny na dve desatiny percentuálneho bodu. Závažnejším problémom je predpokladané zníženie hospodárskeho rastu v krajinách eurozóny, čo sa môže negatívne prejaviť na slovenskom vývoze.

Počiatočný vplyv Brexitu na Slovensko sa dá celkom dobre odhadnúť, ak sa zameriame na zahraničný obchod. Podľa analýzy Národnej banky Slovenska bude rast HDP na Slovensku, v dôsledku obmedzenia tokov tovaru, klesať o približne 0,1 percentuálneho bodu ročne, t. j. približne o 0,34% kumulatívne počas ďalších 4 rokov. Ako ukazuje tabuľka 14, do roku 2020 by Brexit mohol spomaliť rast slovenskej ekonomiky iba o 0,34 percenta. To by naznačovalo odhadom o 5 300 menej vytvorených pracovných miest a ceny by sa mohli zvýšiť o ďalších 0,4 percenta. OECD pritom predpokladá, že rast hospodárstva Spojeného kráľovstva by sa v prípade vystúpenia z EÚ mohol do roku 2020 kumulatívne spomaliť o viac ako tri percentuálne body.

⁷⁴ HOSPODARSKÉ NOVINY. 2019. Dvesto miliónov. To je náš účet za tvrdý Brexit. In finweb.hnonline.sk. [online]. 2020 [cit. 2020-03-24] Dostupné na internete : <https://finweb.hnonline.sk/zahranicna-ekonomika/1907138-dvesto-milionov-to-je-nas-ucet-za-tvrdy-brexite>

Tabuľka 14 Vplyv Brexitu na slovenskú ekonomiku

	2016	2017	2018	2019	2020
Vnútrošný dopyt	-0,05	-0,25	-0,32	-0,38	-0,43
Vývoz tovaru a služieb	-0,09	-0,50	-0,69	-0,76	-0,81
Hrubý domáci produkt	-0,05	-0,22	-0,28	-0,31	-0,34
HICP cenovej úrovne	0,13	0,33	-0,42	-0,44	-0,43
Zamestnanie (osoby)	-200	-1871	-3620	-4444	-5367

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov NBS

3.4 Analýza vplyvu Brexitu na ekonomiku Slovenskej republiky

Je samozrejmé, že britské rozhodnutie opustiť EÚ, najmä rozhodnutie o „tvrdom Brexite“, bude mať zásadný vplyv nielen na britské hospodárstvo, ale aj na krajiny EÚ vrátane Slovenska. Ako je uvedené vyššie, celkový vplyv je v súčasnosti komplikovaný, pretože bude závisieť nielen od výsledkov rokovaní o odchode Spojeného kráľovstva z EÚ, ale aj od prípadných otrasov na finančných trhoch. Na jednej strane je možné povedať, že Slovensko sa nemusí obávať väčšieho priameho vplyvu Brexitu na svoju ekonomiku. Odchod Spojeného kráľovstva z bloku EÚ v nasledujúcich rokoch pravdepodobne spomalí hospodársky rast EÚ o desatiny percenta. Kľúčovou otázkou však bude, ako sa hospodárstvo Nemecka, ktoré je najväčším obchodným partnerom Slovenska, vyrovná so stiahnutím Spojeného kráľovstva z EÚ. Pokiaľ ide o medzinárodné hospodárske vzťahy, vzniknutá neistota môže poškodiť už existujúcu dôveru v Európsku úniu, čo nie je dobrá správa pre hospodársky rast EÚ. Pokles dôvery môže mať negatívny vplyv na investície a spotrebu v kontinentálnej Európe

Podľa výsledkov analýz by sa rast britskej ekonomiky v prípade odchodu z EÚ mohol do roku 2020 kumulatívne spomaliť. Priamy dopad (vyplývajúci zo zníženého rastu britského HDP) na slovenskú ekonomiku nemusí byť v tomto prípade významný, keďže slovenský vývoz do Spojeného kráľovstva v rámci slovenskej exportnej teritoriálnej štruktúry, nepredstavuje veľkú časť celkového exportu SR. Predpokladané zníženie hospodárskeho rastu v eurozóne by však malo dodatočný vplyv na slovenský vývoz, v menšej miere aj na domáce hospodárske odvetvia, ktoré sú väčšinou orientované na vývoz.

Na základe vykonanej analýzy zahraničného obchodu medzi Spojeným kráľovstvom a Slovenskou republikou je možné predpokladať tri možné vývojové scenáre vplyvu Brexitu na slovenskú ekonomiku.

Optimistický scenár znamená upokojenie situácie, zníženie neistoty a pokračovanie existujúcich obchodných vzťahov so Spojeným kráľovstvom. Realistický scenár pozoruje vytváranie obchodných prekážok a pretrvávajúca neistota v EÚ. To môže v nasledujúcich štyroch rokoch viesť k zníženiu zahraničného dopytu. V tomto prípade sa vzhľadom na nižší zahraničný dopyt, najmä v Spojenom kráľovstve, z dôvodu zavedenia cieľov a kvót na tovary a služby, s ktorými sa obchoduje medzi Spojeným kráľovstvom a EÚ, očakáva, že po roku 2019 sa v slovenskom závode Jaguar Land Rover začne spomaľovať výroba. Pesimistický scenár predpokladá výraznejšie narušenie obchodných vzťahov s Britániou, recesiu v Spojenom kráľovstve a spomalenie rastu v EÚ. Tento scenár by sa do veľkej miery odrážal v kumulatívnom poklese dynamiky zahraničného dopytu po roku 2019. Taktiež by tento scenár znamenal znížený počet automobilov vyrobených v závode Jaguar Land Rover po roku 2019.

Podľa predpokladov realistického scenára bude rast slovenského HDP v roku 2020 nižší. Kumulatívna strata HDP by v tomto prípade mohla dosiahnuť 0,5%. Zamestnanosť by bola kumulatívne nižšia o 0,2%. V prípade voľného pohybu pracovných síl medzi Britániou a Slovenskom sa dá očakávať návrat slovenských pracovníkov zo Spojeného kráľovstva na Slovensko, čo by malo negatívny vplyv aj na slovenskú ekonomiku. Na jednej strane sa zvýši ponuka kvalifikovanej pracovnej sily, zatiaľ čo sa rovnako môže zvýšiť aj nezamestnanosť. V súčasnosti žije v Spojenom kráľovstve asi 80 000 Slovákov.

Ako ukazujú zistenia v analytickej časti tejto práce, automobily znamenajú až 50% celkového vývozu Slovenska do Spojeného kráľovstva. To znamená, že Brexit bude pravdepodobne veľkým problémom pre výrobu automobilov na Slovensku a vývoz slovenských automobilov do Spojeného kráľovstva bude v roku 2020 stagnovať. Spojené kráľovstvo je už dlho jedným z najdôležitejších obchodných partnerov automobilov PSA Trnava a Kia Automotive v Žiline. Podľa údajov Eurostatu, v roku 2017 spoločnosť PSA vyviezla do Spojeného kráľovstva za prvých desať mesiacov roku 2017 6,8% výroby, zatiaľ čo v rovnakom období v roku 2018 vývoz klesol na 5,1%. Za prvých šesť mesiacov roku 2018 vyviezla spoločnosť Kia 14% svojej produkcie do Spojeného kráľovstva, čo predstavuje okolo 24 000 vozidiel. V prípade potreby musia byť výrobcovia pripravení pružne reagovať na vznikajúcu situáciu diverzifikáciou vývozu na iné trhy.

Samozrejme vyvoz tovarov do Spojeného kráľovstva bude možný aj naďalej, ale obchod sa bude riadiť pravidlami WTO „v prípade, že sa nebude dosiahnutá dohoda o

*budúcich vzťahoch ani dohoda o voľnom obchode*⁷⁵. Auta patria ku skupine citlivých tovarov, a budú na nich uplatnene dočasne cla vo výške doterajších ciel EU.⁷⁶

Britskí zákazníci už od začiatku roku 2018 znižujú dopyt po vozidlách vyrábaných spoločnosťou KIA Žilina. Dopad Brexitu na Slovensko by mohol byť ešte väčší, ak by zasiahol aj novo otvorenú výrobnú linku Jaguar v spoločnosti Land Rover v Nitre. Brexit, ktorý sa uskutočnil koncom januára 2020, by mohol bez dohody Británie s EÚ ohroziť niekoľko tisíc pracovných miest nielen v automobilovom priemysle, ale aj v subdodávateľských zmluvách.

Momentálne trvá prechodne obdobie počas ktorého „*situácia pre ekonomických operátorov de facto nemení oproti stavu pred vystúpením*“⁷⁷ Podniky môžu vyvážať a dovážať tovary a taktiež poskytovať služby bez obmedzení. Počas prechodného periódu sa pripravuje nová dohoda, ktorá usporiada obchodne vzťahy Spojeného kráľovstva a EU. Súčasťou dohody o budúcich vzťahoch bude aj dohoda o voľnom obchode.⁷⁸ Platnosť by mala nadobudnúť najskôr 1.1.2021. V dohode budú zahrnuté viaceré obmedzenie pre spoločný obchod, napríklad cla, dovozne kvóty a ďalšie netarifne prekážky, čo znamená, nižšiu úroveň ekonomickej spolupráce, ako je teraz.

Z dlhodobého hľadiska bude Brexit znamenať dlhodobé spomalenie rastu hrubého domáceho produktu pre britskú ekonomiku, čo sa prejaví aj na raste nezamestnanosti v Británii. Slovensko sa v žiadnom prípade nevyhne nepriaznivým ekonomickým dopadom na HDP, zamestnanosť a medzinárodný obchod. EÚ a jej členovia pocítia negatívne hospodárske, finančné a geoeconomické dôsledky v rôznych oblastiach. Optimistické scenáre predpovedajú stratu približne pol milióna pracovných miest a 3% pokles britského HDP do roku 2020. Pesimistickejšie scenáre predpovedajú pokles približne o jeden milión pracovných miest a 5% pokles britského HDP. Slovensko ako veľmi otvorená ekonomika sa tomuto dopadu určite nevyhne. Jedným z nepriamych dopadov môže byť návrat veľkého počtu Slovákov z britského trhu práce späť na Slovensko. Ďalším nepriamym dopadom na Slovensko môže byť skutočnosť, že Brexit znamená stiahnutie člena Únie, čo podporilo modernizáciu a progresívne

⁷⁵ MZV. 2020. BREXIT – informácie pre podnikateľov. In .mhsr.sk [online]. [cit. 07.05.2020]. Dostupné na internete: <https://www.mhsr.sk/obchod/brexit-informacie-pre-obcanov-a-podniky>

⁷⁶ GOV.UK 2020. Check temporary import tariff rates after a no-deal Brexit. In gov.uk [online]. [cit. 07.05.2020]. Dostupné na internete: <https://www.gov.uk/guidance/check-temporary-rates-of-customs-duty-on-imports-after-eu-exit>

⁷⁷ MZV. 2020. BREXIT – informácie pre podnikateľov. In .mhsr.sk [online]. [cit. 07.05.2020]. Dostupné na internete: <https://www.mhsr.sk/obchod/brexit-informacie-pre-obcanov-a-podniky>

⁷⁸ MZV. 2020. BREXIT – informácie pre podnikateľov. In .mhsr.sk [online]. [cit. 07.05.2020]. Dostupné na internete: <https://www.mhsr.sk/obchod/brexit-informacie-pre-obcanov-a-podniky>

ekonomické reformy. Odchodom z EÚ môže Británia znížiť reformné úsilie a inovačný potenciál, ktorý krajina v bloku reprezentovala.

Na základe získaných výsledkov a zistení z diskusie je možné ponúknuť nasledujúce odhady a odporúčania. Dalo by sa predpovedať, že stiahnutie Británie z EÚ spomalí slovenskú ekonomiku o niekoľko desiatin percenta HDP. Celková stabilizácia sa očakáva do dvanástich mesiacov od Brexitu, t. j. na zimu 2020. Tentoraz bude slúžiť na stabilizáciu dodávateľských reťazcov. Celkovo bude Brexit znamenať krátkodobú fluktuáciu hospodárstva, čo samo osebe nemôže viesť k recesii na Slovensku.

Slovenské spoločnosti sa najviac obávajú poklesu objednávok v dôsledku oslabenia britskej libry, zhoršenia hospodárskej situácie v Británii a zavedenia necolných prekážok. Hrozí im tiež uloženie cieľ a komplikácie spojené s colnými režimami a prepravou tovaru. Slovenské spoločnosti, ktoré sa aktívne pripravujú na Brexit, musia hľadať alternatívnych dodávateľov, zákazníkov a zamestnancov na európskom kontinente. Musia informovať svojich zákazníkov zo Spojeného kráľovstva o tom, že kvôli možným problémom s dodávkami nebudú schopní zaručiť dohodnuté termíny. Popri clách budú v zahraničnom obchode zohrávať významnú úlohu aj netarifné obchodné prekážky. Je to o rôznych regulačných požiadavkách, nových administratívnych formalitách, pokiaľ ide o povolenia alebo licencie, ako aj o platnosti certifikátov získaných firmami pred dátumom Brexitu. Odhady priamej a nepriamej úlohy netarifných obchodných prekážok je ťažké kvantifikovať. V prvých dňoch po stiahnutí Britov z EÚ existuje riziko ochromenia prepravy a dodania tovaru. Výrobné a dodávateľské reťazce fungujú v takzvanom režime „just-in-time“ (súčiastky sa dopravujú priamo z nákladného vozidla do továrne) a oneskorenia v dodávkach povedú k poklesu výroby, ak spoločnosti nebudú dostatočne zásobovať. Slovenská vláda musí tiež pomáhať pri odstraňovaní týchto problémov a bremien pri zlepšovaní činností a nástrojov hospodárskej diplomacie, najmä pre malé a stredné podniky, v spolupráci s ministerstvami, ako sú zahraničné veci a hospodárstvo, Slovenská obchodná komora a SARIO - Slovenská agentúra pre podporu exportu a investícií.

Záver

Napriek všetkým výhodám členstva v EÚ sa Spojené kráľovstvo rozhodlo odstúpiť. Toto rozhodnutie bolo ovplyvnené niektorými historickými momentmi z minulosti, nezhodou s mnohými bodmi politiky EÚ, ktoré sú spoločné pre všetky zúčastnené krajiny, a problémami spojenými s pracovnou migráciou z kontinentu. Spojené kráľovstvo nebolo vo svojom rozhodnutí jednotné. V niektorých oblastiach bol počet tých, ktorí nesúhlasili, vyšší ako počet tých, ktorí chceli vystúpiť, napriek tomu však v priebehu ľudového referenda poslední zvíťazili s miernym odstupom. Brexit sa po viacerých odkladoch uskutočnil koncom januára 2020 po podpísaní oficiálneho rozhodnutia kráľovnou Alžbetou. Pre Európu sa začala nová kapitola v jej histórii.

Tento dokument sa zaoberal otázkou významných vplyvov Brexitu nielen na európske hospodárstvo, ale aj na slovenské hospodárske prostredie. Pokiaľ ide o zahraničný obchod, Spojené kráľovstvo bolo vždy jedným z hlavných obchodných partnerov pre Slovensko, čo dokazujú hladké obchodné vzťahy v posledných rokoch a desaťročiach. Aj keď všetko závisí od konečnej podoby Brexitskej zmluvy, hlavným cieľom bude odstránenie regulačných prekážok alebo rôznych obmedzení, ktoré by mohli negatívne ovplyvniť budúce hospodárske a obchodné vzťahy. Hlavným zameraním bude pravdepodobne automobilový priemysel. Budúci proces Brexitu, čiže stiahnutie Spojeného kráľovstva z EÚ, by malo zásadný vplyv nielen na britské, európske, ale aj na svetové hospodárstvo. Dopad Brexitu na slovenskú ekonomiku bude mať vplyv nielen na zníženie možného rastu ekonomiky, ale aj na rast zamestnanosti a cien.

Hlavným cieľom práce bol výskum vplyvu Brexitu na ekonomiku Slovenskej republiky a jej hlavných obchodných partnerov. Po preštudovaní všetkých štatistických údajov, informácií z oficiálnych zdrojov, ako aj vykonaní vlastného prieskumu v tejto oblasti sa dospelo k záveru, že vzhľadom na veľkosť hospodárskych vzťahov medzi Slovenskom a Spojeným kráľovstvom, množstvo tovaru a služieb vyvázaných do Spojeného kráľovstva bude mať „tvrdý“ Brexit pre slovenský zahraničný obchod veľmi nepriaznivý dopad. Môže to spôsobiť výrazné oslabenie a spomalenie slovenskej ekonomiky. Výrobky, ktoré sa v súčasnosti vyvážajú do Spojeného kráľovstva, sa budú musieť umiestniť na nové vývozné trhy alebo dovážať sa do Spojeného kráľovstva zo zvýšeným clom v rámci integračného bloku, alebo sa výroba a vývoz spomalí alebo zastaví. Slovensko môže utrpieť výraznú stratu a pokles zahraničného obchodu. To je najhoršia možnosť, ktorá sa nemusí stať.

Zoznam použitej literatúry

1. EUROPSKA UNIA. Mier v Európe – začiatky spolupráce. In europa.eu. [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete https://europa.eu/european-union/about-eu/history/1945-1959_sk, 2019.11
2. THE BALANCE. 2019. The European Union, How It Works, and Its History In Thebalance.com [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.thebalance.com/what-is-the-european-union-how-it-works-and-history-3306356>, 2019.11
3. ORLOVA J. – KUHNINA L. Mehanizm I perspektivy rasshireniya evropeyskogo soyuza [online]. 2014 [cit. 20.11.2019]. Dostupné na: <https://cyberleninka.ru/article/n/mehanizm-i-perspektivy-rasshireniya-evropeyskogo-soyuza/viewer>
4. GALPER M.A. Vliyanie globalnoy neustoychivoy sredy na ekonomicheskoe razvitie evropeyskogo soyuza [online]. 2018 [cit. 20.11.2019]. Dostupné na: <https://cyberleninka.ru/article/n/vliyanie-globalnoy-neustoychivoy-sredy-na-ekonomicheskoe-razvitie-evropeyskogo-soyuza/viewer>
5. BBC NEWS RUSSIAN. 2019. Bekstop? Statia 50? Jedinyj rynek? O chem eto oni? Tolkovyj slovar “brexita” In bbc.com [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.bbc.com/russian/features-46990789>
6. THE INTERNATIONAL AFFAIRS. Brexit: predistoria i priciny. In interaffairs.ru [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: <https://interaffairs.ru/news/show/19402>
7. THE INTERNATIONAL AFFAIRS. Vyjdet li Britania iz ES? In interaffairs.ru [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: <https://interaffairs.ru/news/show/14846>
8. EIZH. Brexit: britancy vybrali put vne Evropejskogo sojuza. In eizh.eu [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: <http://www.eizh.ru/articles/analitika/brexit-britantsy-vybrali-put-bez-es/>
9. RBC. Zertva Brexit: kak prishel k vlasti i pochemu ushel Devid Kameron. In rbc.ru [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.rbc.ru/politics/24/06/2016/576ce73e9a7947f79c9944b4>
10. ISN. French President Charles DeGaulle's Veto on British Membership of the EEC. [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: https://www.files.ethz.ch/isn/125401/1168_DeGaulleVeto.pdf, 2019.11

11. HOUSE OF COMMONS LIBRARY. 2019. Statistics on UK-EU trade In parliament.uk [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete:
<https://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/CBP-7851>
12. MARC CHANDLER. England Trade, England Exports, England Imports. In Economy watch [online]. 2015 [cit. 20.11.2019]. Dostupné na:
https://www.economywatch.com/world_economy/england/export-import.html
13. HOUSE OF COMMONS LIBRARY. 2019. The UK's contribution to the EU budget [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete:
<https://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/CBP-7886>
14. TELEGRAPH. 2017. Brexit EU migration study examines if British workers are at a disadvantage to foreign labour In telegraph.co.uk [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.telegraph.co.uk/news/2017/07/27/brexit-eu-migration-study-examines-british-workers-adisadvantage/>
15. INDEPENDENT. 2017. Brexit: People voted to leave EU because they feared immigration, major survey finds. In independent.co.uk [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/brexit-latest-news-leave-eu-immigration-main-reason-european-union-survey-a7811651.html>
16. HISTORY EXTRA. 2016. Britain decides: the first European referendum. In historyextra.com [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete:
<https://www.historyextra.com/period/modern/britain-decides-the-first-european-referendum/>
17. THE CONVERSATION. 2016. Polling history: 40 years of British views on ‘in or out’ of Europe In theconversation.com [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete:
<https://theconversation.com/polling-history-40-years-of-british-views-on-in-or-out-of-europe-61250>
18. POLITICO. 2016. 12 people who brought about Brexit. In politico.eu [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.politico.eu/article/12-people-who-brought-about-brexit-leave-remain-referendum-campaign-euroskeptics-tension/>
19. FIRSTPOST. 2016. Brexit in 2016 and 1975: Two historical EU referendums speak of two different ideas of Britain. In firstpost.com [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.firstpost.com/world/brexit-in-2016-and-1975-two-historical-eu-referendums-speak-of-two-different-ideas-of-britain-2853954.html>

20. DAILY TELEGRAPH. 1975. The Choice Before Us In margaretthatcher.org com [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.margaretthatcher.org/document/102701>
21. FIRSTPOST. 2019. Brexit in 2016 and 1975: Two historical EU referendums speak of two different ideas of Britain In firstpost.com [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: https://www.firstpost.com/world/brexit-in-2016-and-1975-two-historical-eu-referendums-speak-of-two-different-ideas-of-britain-2853954.html#aid_2853954
22. BBC NEWS. EU referendum: The result in maps and charts. In bbc.com [online]. [cit. 20.12.2019]. Dostupné na internete: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-36616028>
23. Brexit In *Lexico Powered by Oxford*. Ziskane 11.2019 <https://www.lexico.com/>
24. COLLINS. Top 10 Collins Words of the Year 2016. In collinsdictionary.com [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.collinsdictionary.com/word-lovers-blog/new/top-10-collins-words-of-the-year-2016,323,hcb.html>
25. ROS TAYLOR. Why Britain voted to Leave (and what Boris Johnson had to do with it). In blogs.lse.ac.uk [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: <https://blogs.lse.ac.uk/brexit/2017/05/04/why-britain-voted-to-leave-and-what-boris-johnson-had-to-do-with-it/>
26. FORBES. 3 Reasons Brits Voted For Brexit. In Forbes.com [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.forbes.com/sites/johnmauldin/2016/07/05/3-reasons-brits-voted-for-brexit/#4cdb9d241f9d>
27. POLICY DEPARTMENT A: ECONOMIC AND SCIENTIFIC POLICY. 2017. An Assessment of the Economic Impact of Brexit on the EU27. 2019. Dostupné na internete: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/595374/IPOL_STU\(2017\)595374_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/595374/IPOL_STU(2017)595374_EN.pdf)
28. ALIEVA B. Posledstviya breksit dlya vneshneekonomicheskikh svyazey soedinennogo korolevstva velikobritanii i severnoy irlandii. 2016. In Cyberleninka.ru [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://cyberleninka.ru/article/n/posledstviya-breksit-dlya-vneshneekonomicheskikh-svyazey-soedinennogo-korolevstva-velikobritanii-i-severnoy-irlandii>
29. INDEPENDENT. EU referendum: Brexit would mean 'lost decade' for UK, David Cameron warns. 2016. In independent.co.uk [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/eu-referendum-brexit-would-mean-lost-decade-for-uk-david-cameron-warns-a7077746.html>

30. BBC NEWS. Scottish referendum: Scotland votes 'No' to independence. 2014 In bbc.com [online]. [cit. 20.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.bbc.com/news/uk-scotland-29270441>
31. COMMONSPACE. Scotland's response to Brexit: Sturgeon outlines request for #ScotRef in letter to May 2017. In commonspace.scot [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.commonspace.scot/articles/10684/scotlands-response-brexit-sturgeon-outlines-request-scotref-letter-may>
32. THE NEW YORK TIMES. After Brexit, Scotland Lays a Path to Another Independence Vote. 2017. In nytimes.com [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.nytimes.com/2017/04/01/world/europe/brexit-scotland-independence-vote.html>
33. NEW WORLD ENCYCLOPEDIA. Acts of Union 1707. 2018. In newworldencyclopedia.org [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Acts_of_Union_1707
34. Stretnutie Európskej komisie v decembri 2017, na ktorom sa diskutovalo o pokroku v rokovaní o Brexite a dosiahol sa pokrok v oblasti občianskych práv, finančných záväzkov Írska, ako aj usmernení na prechod do druhej fázy rokovaní v Brexite.
35. Mierový proces v Severnom Írsku je udalosťou, ktorá viedla k Belfastskej dohode a následnému politickému vývoju
36. REUTERS. UK says to consider replacing EU peace funds for Northern Ireland. 2017. In reuters.com [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.reuters.com/article/us-britain-eu-ireland-may/uk-says-to-consider-replacing-eu-peace-funds-for-northern-ireland-idUSKCN1AWOHE>
37. THE IRISH TIMES. Brexit breaks delicate interdependence between Ireland and UK. In irishtimes.com [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.irishtimes.com/opinion/brexit-breaks-delicate-interdependence-between-ireland-and-uk-1.3335532>
38. THE GUARDIAN. It's time for Wales to start talking about independence. 2017. In theguardian.com [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2017/mar/14/wales-independence-leave-uk-scotland>
39. BBC NEWS. BREXIT: What are the options?. 2017. In bbc.com [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-37507129>

40. THE ECONOMIST. How bad could it get? 2018. In economist.com [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.economist.com/britain/2018/03/15/how-bad-could-it-get>
41. FXCM. What Is the Economic Impact Of Hard Brexit vs. Soft Brexit? In fxc.com [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.fxc.com/uk/insights/economic-impact-hard-brexit-vs-soft-brexit/>
42. THE ECONOMIST. How bad could it get? In economist.com [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.economist.com/britain/2018/03/15/how-bad-could-it-get>
43. BRUEGEL. The effects of Brexit on UK growth and inflation. 2018. In Bruegel.org [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://bruegel.org/2018/05/the-effects-of-brexit-on-uk-growth-and-inflation/>
44. EXECREVIEW. Brexit economy: turning up the heat on household finances. 2018. In Execreview.com online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <http://www.execreview.com/2018/08/brexit-economy-turning-up-the-heat-of-household-finances/>
45. Obchodovanie v nórskom štýle: Nórsko (ako člen Európskeho hospodárskeho priestoru) dodržiava väčšinu pravidiel EÚ, ale má málo písomného vyjadrenia. Nórsko sa riadi väčšinou pravidiel jednotného trhu vypracovaných v Bruseli a musí akceptovať voľný pohyb pracovníkov EÚ.
46. Obchodovanie v Kanade (dohoda CETA): odstraňujú takmer všetky clá. Rušia sa všetky clá na priemyselné výrobky, ako aj clá na poľnohospodárske výrobky.
47. WOODFORT. THE ECONOMIC IMPACT OF 'BREXIT'. In woodfordfunds.com. 2016. [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://woodfordfunds.com/economic-impact-brexit-report/>
48. THE TEEGRAPH. UK businesses warn: We are suffering from fall in EU immigration. 2017. In telegraph.co.uk. [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.telegraph.co.uk/business/2017/12/28/uk-businesses-warn-suffering-fall-eu-immigration/>
49. Singapurská ekonomika: Singapur ťažil z globálnych investorov a inštitúcií, pretože krajina má veľmi atraktívne investičné prostredie a stabilné politické pozadie.
50. KORRESPONDENT. Evro y funt padauit yz-za referenduma v Brytanyy. In korrespondent.net 2016. [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete:

<https://korrespondent.net/business/financial/3696728-evro-y-funt-padauit-yz-za-referenduma-v-brytanyy>

51. THE GUARDIAN. Brexit fears wipe £100bn off FTSE 100 in four days - business live. In theguardian.com 2016. [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.theguardian.com/business/live/2016/jun/14/pound-uk-inflation-bank-of-england-brexit-liquidity-push-business-live>
52. THE GUARDIAN. UK investment funds suffered £5.7bn outflows after Brexit vote. In theguardian.com 2016. [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.theguardian.com/business/2016/aug/23/uk-investment-funds-suffered-5-billion-pound-outflows-after-brexit-vote>
53. THE GUARDIAN. Britain owes the EU £21bn, report claims – but is it true? In theguardian.com 2016. [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.theguardian.com/politics/2016/aug/05/britain-owes-the-eu-21bn-report-claims-but-is-it-true>
54. THE GUARDIAN. UK draws record overseas tourists after pound's Brexit plunge. 2017. In theguardian.com. [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.theguardian.com/business/2017/sep/22/uk-overseas-tourists-pound-brexit-ons-figures>
55. FORECAST FACTORY. Does Brexit Really Mean More Staycations for Brits?. 2017. [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.foresightfactory.co/2017/09/19/does-brexit-really-mean-more-staycations-for-brits/>
56. THE GUARDIAN. EU citizens will not need visas to visit UK after Brexit, say sources. 2017. In theguardian.com. [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.theguardian.com/politics/2017/aug/17/eu-citizens-no-visas-visit-uk-after-brexit>
57. EUROPEAN COMMISSION. How will Brexit impact the Erasmus+ programme? 2019. In ec.europa.eu [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/about/brexit_en
58. FINANCIAL TIMES. UK will refuse to pay £39bn divorce bill in no-deal Brexit. 2019. In ft.com. [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.ft.com/content/31341238-c725-11e9-a1f4-3669401ba76f>

59. BBC NEWS. Backstop: Why is the Irish border blocking Brexit? 2019. In bbc.com [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-48826360>
60. THE SUN. SETTLED STATUS What will happen to EU citizens in the UK after Brexit, will they need visas and how many are in Britain now? 2018. In thesun.co.uk [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.thesun.co.uk/news/2822423/eu-citizens-uk-after-brexite-visas-numbers-britain/>
61. TASS. Mey zayavila, chto ne izmenit Belfastskoe soglashenie dlya resheniya problemy irlandskoy granitsyi. 2019. In tass.ru [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/6023284>
62. INDEPENDENT. More than 700,000 protesters' and celebrities join second largest protest in UK this century. 2018. In independent.co.uk. [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/peoples-vote-march-live-updates-brexite-referendum-eu-deal-westminster-london-latest-a8593261.html>
63. SKOLOV M. Londonskiy glas naroda. 2018. In russian.rt.com [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://russian.rt.com/opinion/567086-sokolov-referendum-breksit-dva>
64. ANTROPOVA. S. Brexite: zakonomernaja sluchainost. 2019. [online]. [cit. 25.11.2019]. Dostupné na internete: <https://cyberleninka.ru/article/n/breksit-zakonomernaya-sluchaynost>
65. BBS. Elizaveta II podpisala zakon o Brexite. 2020. In bbc.com [online]. [cit. 25.01.2020]. Dostupné na internete: <https://www.bbc.com/russian/news-51227366>
66. STATDAT. 2020 Celkový dovoz a celkový vývoz podľa kontinentov a ekonomických zoskupení krajín. In statdat.sk [online]. [cit. 25.01.2020]. Dostupné na internete: http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_INTERN/zo0004rs/v_zo0004rs_00_00_00_s_k
67. NAUCHNOE OBOZRENIE. 2019 Ekonomika Slovaki v sravnenii so stranami Vyshegradskoj grupy. In science-economy.ru. [online]. [cit. 25.01.2020]. Dostupné na internete: <https://science-economy.ru/ru/article/view?id=982>
68. SHCHERBAKOVA J. 2018 Neprostoj put Slovackoj respubliky v Evropejskij sojuz. In cyberleninka.ru. [online]. [cit. 25.01.2020]. Dostupné na internete: <https://cyberleninka.ru/article/n/neprostoy-put-slovatskoy-respubliki-v-evropeyskiy-soyuz/viewer>

69. DEPARTMENT FOR INTERNATIONAL TRADE. 2019 Exporting to Slovakia. In great.gov.uk [online]. [cit. 25.01.2020]. Dostupné na internete: <https://www.great.gov.uk/markets/slovakia/>
70. SLOVAKINVEST. 2019 Avtomobilnaja otrasl v Slovaki. In slovakinvest.ru [online]. [cit. 25.01.2020]. Dostupné na internete: <http://slovakinvest.ru/ReadNews.aspx?n=Avtomobilnaya-otrasl-v-Slovaki>
71. STATISTICKY URAD SR. 2019. Vývoj zahraničného obchodu Slovenskej Republiky 2014 – 2018. in slovak.statistics.sk [online]. 2020 [cit. 2020-03-24] Dostupné na internete : <https://www7.statistics.sk/PortalTraffic/fileServlet?Dokument=ab97ffd4-b154-4205-a1d9-fbd7c3297c8b>
72. Vlastné výpočty na základe údajov Štatistického úradu Slovenskej republiky.
73. HOSPODARSKE NOVINY. 2019. Dvesto miliónov. To je náš účet za tvrdý Brexit. In finweb.hnonline.sk. [online]. 2020 [cit. 2020-03-24] Dostupné na internete : <https://finweb.hnonline.sk/zahranicna-ekonomika/1907138-dvesto-milionov-to-je-nas-ucet-za-tvrdy-brexit>
74. HOSPODARSKE NOVINY. 2019. Dvesto miliónov. To je náš účet za tvrdý Brexit. In finweb.hnonline.sk. [online]. 2020 [cit. 2020-03-24] Dostupné na internete : <https://finweb.hnonline.sk/zahranicna-ekonomika/1907138-dvesto-milionov-to-je-nas-ucet-za-tvrdy-brexit>